

LIETUVIŲ
DIENOS

REDAKTORIUS JACKUS SONDA

LITHUANIAN DAYS
MAY 1973

1973 M. GEGUŽĖS MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., — Hollywood, Calif. 90029
Telefonas: 664-2919

1973, gegužis Nr. 5 (134)
Eina XXIV metai
May, 1973 No. 5 (134)
Volume XXIV

Redakcinė kolegija / Editorial Staff

DALILA MACKIALIENĖ □ PRANAS GASPARONIS
□ VACYS PRIŽGINTAS □

Anglų k. Redaktorius / English Editor
ALFONSAS A. MILUKAS

Atsakomasis red. - Leidėjas / Publisher
ANTHONY F. SKIRIUS
Administratorius / Circulation Manager
GEDIMINAS RUKŠĖNAS

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine. Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą. Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį. Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr kaina 90 centų. Single copy 90 c.

Prenumerata metams \$9.00 bet kuriame pasaulio krašte. Subscription \$9.00 per year in any country of the world. Garbės prenumerata / Honorary subscription \$15.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California"

TURINYS / CONTENTS

Lietuvis laikraštinkas išeivijoje. Vedamasis. 3	
Rašo B. R.	
"Keleivio" red. J. Sonda 80 metų sukaktį prisimenant. A. A. 4	
Iliustruotas reportažas.	
M. Makrickas, Netikėtas kapitono Mingėlos pradingimas. Beletristika. 6	
J. Augustaitytė-Vaičiūnienės Eilėraščiai. 9	
Iš dailės parodų:	
Medžio šaknų skulptorius Pr. Baltuonis. ... 10	
Jonas Andrašūnas. 11	
Ilona Avižienytė-Pėterienė. 12	
Skulpt. Pranas Gasparonis. 13	
Vytautas Sakalauskas. 14	
Lietuvių kalba didžiajame Illinois Universitete. J. Pr. 15	
Knygos ir autoriai.	
Knyga apie Jurgį Krasnicką.	
Dėl L. Tolstojaus lietuviškos kilmės. 16	
Veidai ir vaizdai.	
Iliustruota kronika. 17	

ENGLISH SECTION

"Grandinėlė". 18	
At the Baltic World Conference Headquarters. 19	
Fiancee or a Gold Nugget. 20	
A Fragment from a novel by J. Tininis.	
LITHUANIANS MAKE NEWS. 21	
Administracija rašo. 23	
Lietuvių Radijo programos. 23	

VIRŠELIAI / COVERS

Pirmasis / Front Cover

Jackus Sonda, "Keleivio", savaitraščio, leidžia Bostone, redaktorius, atšventęs 80 metų savo amžiaus sukaktį.

Foto — J. Daugėla

Daugiau — teksto 4 ir 5 puslapiuose.

Jackus Sonda, editor of Lithuanian weekly "Keleivis" (The Traveler, published in Boston).

A few years after arriving to the U. S. the 60 year old Jackus Sonda took over the editorship of the "Keleivis", a Lithuanian weekly published in Boston since 1904. He is still wholeheartedly dedicated to this task even after the Bostonian Lithuanians have recently honored him with an 80th anniversary testimonial banquet, following his birthday in January 15th.

The Lithuanian article of tribute, on pages 4 and 5, tells the story of what it means to "edit" a Lithuanian American paper nowadays.

Since 1910 he has constantly been working for and with the press. He has translated into Lithuanian capital works on social sciences. Has been a leading member of the Social Democrats, a member of VLIK.

Paskutinis / Back Cover

Romo Kalantos šauksmas "Laisvės Lietuvai!" Prano Gasparonio skulptūra.

R. Kalanta's Cry: "Freedom for Lithuania!" A sculpture by Pr. Gasparonis.

LIETUVIS LAIKRAŠTININKAS IŠEIVIJOJE

Kaip ir normalu, šiuos žodžius rašantis, kuriam per pusterčio dešimtmečio teko daugiau ar mažiau beveik nuolatos bendradarbiauti užsienio lietuvių spaudoje, turėjo įvairių santykių bei nuotykių su įvairiais žmonėmis — lietuviais bei amerikiečiais. Lietuviai kolegos laikraštininkai ar šiaip rašto praktikai jį visados teisingai suprasedavo. Jie žino, kad išėivijos gyvenimo aplinkybėmis iš lietuviško rašto duonos negalim valgyti. Teisybė, dar nemiršta badu tie, kurie tatai bando daryti: duonai jiems dar užtenka, bet storai užsitepti nėra iš ko. Kiti lietuviai, šiaip jau ne rašto žmonės, tik retas teisingai žiūri ir vertina lietuvių laikraštininko darbą. Daugelis vis dar mano, kad mūsų žmonės rašo arba grynai dėl "tuščios garbės", arba kad nebloggerai uždirbtų.

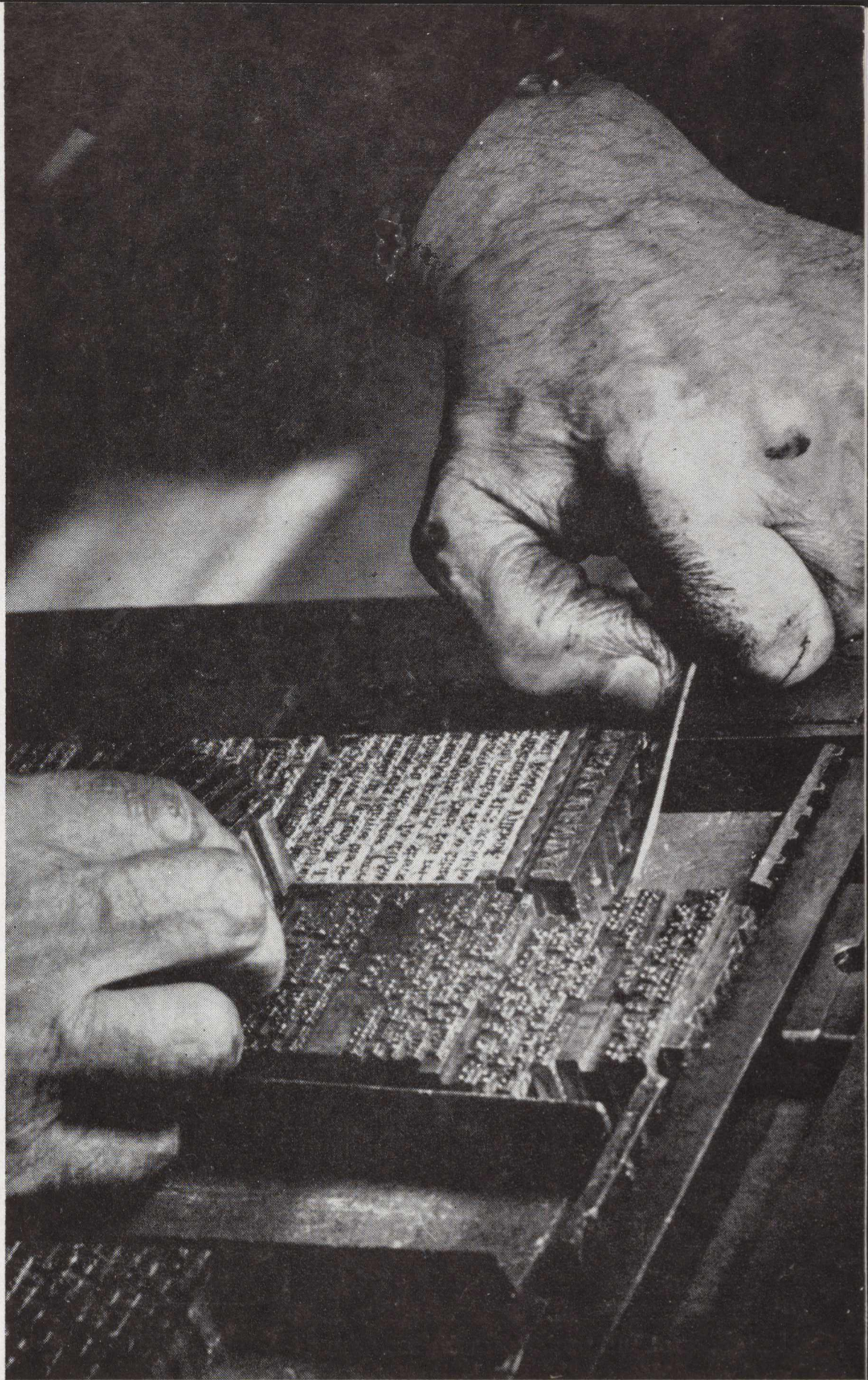
Daug sunkiau išėivijos lietuviui laikraštininkui susikalbėti ir susiprasti su amerikiečiu žurnalistu ar šiaip jų rašto žmogumi. Jie į rašymą žiūri, kaip į amatą, užsiėmimą, verslą, kuris (savaiėe suprantama ir kitaip nė negali būti!) yra ir turi būti atitinkamai, bendrai paėmus, gana gerai atlyginamas. Gal tik geriau "tautinių mažumų" gyvenimą Amerikoje pažįstantieji ar labiau orientuoti politiškai apie pavergtų tautų išėivius teisingiau supranta mūsų sąlygas. Gi daugumas niekaip nepajėgia suvokti, kaip spauda galėtų būti leidžiama tik "iš idealizmo", be tinkamo bizninio užnugario, arba kad jos bendradarbiai dirbtų už dyką ar pusdykiai, vien "iš pasiaukojimo", "iš idealizmo". Kalbantis tom temom su amerikiečiu laikraštininku kartais būna taip nepatogu, kad vien dėl savo tautinės ambicijos norisi pasipūsti ir sakyti, kad ir iš mūsų spaudos darbo užtenkamai uždirbi (nors iš tikrųjų "uždirbi" tik centus arba ir visai nieko).

Pastaraisiais laikais, kai laimingu būdu vėl daugiau atsigavėlėjo išėivijos Lietuvių Žurnalistų Sąjunga, laikraščiai jau ne sykį kėlė ir mėgino pasvarstyti "tremties" lietuvių žurnalistų problemą. Kas jis yra, ar jis yra, ar išvis toksai čia turi teisės egzistuoti? O gal jis visai neturi sąlygų dirbti žurnalistiškai, vykdyti tokią profesiją, gal jis tik žurnalistas apsišaukėlis, "tariamasis žurnalistas", "samozvancas" — tik apšepęs vištėlis, kuris nori puošti savo plunksnomis?..

Nelabai už ilgo Amerikos lietuvių išėivių spauda minės šimtmečio egzistencijos sukaktuves. Tai jau gana ilga istorija, stambi tradicija, daug patirties, nuotykių, herojiškų žygių ir nuopėnų, — kaip lygiai ir skausmų, tragiškų nesėkmių, kaip ir tasai neapmatomas žuvusių laikraščių, dingusių žurnalų žurnalėlių kapinynas. Tiek ilgai jau gyventa, darbuotasi, tasai amatas šiaip bei kitaip praktikuotas, išmoktas, patirtas, geriau ar blogiau padarytas, sudėtos visokios gaivališkos pastangos, — o štai vis dar neaišku, ar mes savo tarpe turim tikrų žurnalistų, ar gal mes tik ambicingi apsišaukėliai, lėkšti mėgėjai, diletantai ir dažnai vien obskurantai (nemokšos). O jeigu taip, tai nėra ko nė kalbėti apie žurnalizmą kaip profesiją ar steigti profesinę išėivijos lietuvių žurnalistų sąjungą.

Retas ginčytume, kad mūsų spaudoje rašo žurnalizmo bei kitų amatų diletantų ir dargi obskurantų, todėl laikas nuo laiko vis ten keliamos ir tokios keistos problemos, kaip ką tik minėtoji. Tiesą sakant, išėivių spaudos problema painoka, sudėtinga, ne vieno straipsnelio rėmams. Jeigu ko dar nepamokė šimtmečio tradicija ir patirtis, jeigu kurie aplamai užmiršo lietuvių tautos atgimimo ir jos spaudos pobūdį ir vaidmenį, tai jau būtų sunku surasti argumentų įtikinėjimui, kad lietuvių spauda galėjo gyvuoti ir didžiulį vaidmenį tautos likime atlikti net ir tokiu atveju, kada ją prirašė ne "žurnalistai profesionalai".

Tuščia būtų diskutuoti dėl tokių atitrauktinių sąvokų, jeigu užmiršim realias išėivijos gyvenimo sąlygas. Laikraščiams turi rašyti žmonės (ypač korespondentai iš įvairių vietų), kurie niekad nesiruošė tokiam darbui. Bet be jų rašto nebūtų didelės dalies puslapių laikraštyje — ir juose mūsų gyvenimo atvaizdo. Kiti bendradarbiai sunkesniems rašiniams gali skirti tik laisvalaikius, negaudami už tai jokio atlyginimo. Redaktorių pozicijas ne kartą užima žmonės, kurie to labai nori ir sutinka su kukliais atlyginimais (veik visada mažesniais n-

REDAKTORIAUS RANKOS REIKALINGOS IR SPAUSTUVĖJE. —
"Tokie pavyzdžiai iškalbingiau byloja už visas gražbylėstes."

Foto J. Daugėla

gu atlyginama už darbus pramonėje ar prekyboje).

Trumpai tariant, išėivijos lietuvių žurnalizmas nėra ir negali būti profesija su medžiaginiu atlyginimu, kaip jį normaliai gauna visos profesijos bei amatai. Mūsų žurnalizmas buvo, yra ir liks kažkas kita, negu tik profesija, kažkas daugiau, negu tik profesija. Lietuviškasis žurnalizmas tautinio atgimimo gadyneje, kaip ir beveik visą laiką išėivijoje, buvo ir tebėra — daugiau pašaukimas, pasiaukojimas, duoklė tautiniam gyvastingumui išlaikyti, dovana lietuviško aukuro ugnelei kurstyti, gėlių puokštė tautinės kultūros kūrybai.

Retorika, patetika, tuščia gražbylėstė? Taip, čia gražbylėstė. Jeigu lietuviškos spaudos ir rašto žmonės toliau taip gražiai nebebylotų, jeigu vieną dieną mūsų žurnalizmas užsimotų virsti tik profesija, gyna ir praktiška profesija, jeigu jis atsisakytų pašaukimo, pasiaukojimo ir tautinės misijos, — tada nebeliks lietuviškos spaudos, o be jos užmirs ir tautinis gyvenimas. Liks kuriam laikui gal tik dvikalbiai parapijų, apdraudos "susivienijimų" ir tūlų draugijų biuletėniai.

Vienas Amerikos lietuvių laikraščio steigėjas ir redaktorius anksčiau baigė savo gyvenimą, senatvėje pardavinėdamas adatas duonos plutai užsidirbti (nes savo sveikąsias dienas buvo paaukojęs spaudai, neturėjęs laiko susitaupyti). Dar neseniai, jau mūsų dienomis, gyvenimą spaudai paaukoję miršta jos bendradarbiai, kurių laidotuvėm ir kapo duobei apmokėti reikia parinkti aukų...

Tokie pavyzdžiai iškalbingiau byloja už visas gražbylėstes. (B. R.)

AŠTUONIASDEŠIMT METŲ AMŽIAUS VIENATVĖ

*“Keleivio” redaktoriaus — Jackaus Sondos
sukaktį prisimenant*

Sraunioji laiko upė neša mus visus nebesulaikomai į praeitį. Visus: ir darbščiai kru-
tančius įkaičiusioj veikloj, ir išdrikus ant lau-
rų maišo miegančius, kukliai tylūs ir garsiai
save reklamuojančius, kol tolumoj išnykstam
vienas kitam iš akių, pavirstame žila senove
ir istorine romantika. Bet kai kurie tos sro-
vės plukdomi mūsų suirusiųjų sielių paskiri
kamienai kartais užkliūva už seklumos ak-
menų arba pakrantės karklų ir atsilieka vie-
niši lig sekančios pakilusios bangos... Tada
mes kraipom galvas juos apžiūrinėdami ir
netgi netikime, kad galėjo kadais tokie augti
mūsų žemėje.

Vienas iš tokių užkliuvusių ir dar lig šiolei
pasilikusių mūsų tarpe yra ir Jackus Sonda,
o senoviškai — Sondeckis, šių metų sausio
15 dieną jau perplaukęs 80 metų slenkstį.

Jei žmogaus vertę ir jo nuopelnus sudaro
tiktai kadais eitos pareigos ir turimi diplo-
mai, tai Jackui Sondai galima jų priskaičiuo-
ti visiškai pakankamai. Be kita ko, ligi 1917
metų jis studijavo gamtos mokslus Petrapil-
lio universitete, 1924 metais Vokietijojej
Hallės universitete baigė ekonomiką, 1925-
31 m. buvo Šiaulių miesto burmistras, nuvei-
kęs daug didžios reikšmės darbų švietimo ir
socialinės apsaugos srity, po to buvęs Šiau-
lių apygardos ligonių kasų direktorius, ir t. t.
ir t. t., vis buvęs, buvęs, buvęs... O dar
svarbiau, nuo 1910 m. — žurnalistas, bendra-
darbiavęs daugelyje laikraščių ar juos net
redagavęs, išvertęs Tugan-Baranovskio “Vi-
suomeninė ir medžiaginė kooperacijos pri-
gimtis”, M. Liubovskio “Lietuvos istoriją”,
pats rašęs kooperacijos klausimais, buvęs il-
gos eilės organizacijų narys, nuo pat senų
laikų socialdemokratas ir dabar jų centro
komitete, o dar palyginamai neseniai — Vliko
atstovas. Na, ir nuo 1953 m. (taigi, dvi de-
šimtis metų!) ligi šiol — “Keleivio”, Bostone
leidžiamo savaitraščio, redaktorius.

To, regis, ir būtų gana. Bet Jackus Son-
da yra dar truputį kažkas daugiau, negu vi-
sų čia išskaičiuotų pareigų ir nuveiktų dar-
bų suma.

Yra “pareigos” ir jų “atlikimas” ir pareigos
ir jų vykdymas. Nuo to ir susidaro tos su-
mos vertė. Jau būdamas bene 75 metų am-
žiaus, J. Sonda iškeliavė tiesiai nuo ra-
šomojo stalo klabančiu ir visų užmirštu trau-
kinėliu į Vliko posėdžius — kažkur toli, New
Yorkan, toliau negu už 200 mylių. Ir vėl tuo

*“Keleivio” redaktoriaus paruošia spaudai šio sa-
vaitraščio puslapius.*

J. Sonda, editor of Lithuanian weekly “Kelei-
vis”, at his printing layout work.

pačiu klederu per ilgą naktį grįždavo va-
žiuodamas nusenęs ir vien kumštimis pasi-
ramstydamas nuo rūpesčių apsunkusią isto-
rinio žemaičio galvą, kad nenukristų ant
prišiukšlintų grindų. Ir saulei tekant — vėl
prie rašomosios mašinėlės... Ir taip gana
dažnai.

J. Sonda 1915 m. Petrapiljo un-to studentas.

J. Sonda a student in Petersburg, 1915.

Kodėl? Dėl to, kad nėra jaunesnių. Kad reikia. Būtinai. Kad sprendžiami tenai kažkokie laisvės kovai svarbūs klausimai. Tai nedera bandyti teisintis nei amžiumi, nei koku kitu negalėjimu.

Daugelio mūsų čionykščių laikraščių redaktorių darbas yra vergija, o "Keleivio" — dviguba. Tas pats Jackus Sonda, nuo saulės patekėjimo kapstydamasis kupetoje popierių, beviltiškai ieško bent vieno sveikam protui įkandamo straipsnelio, tas pats pro padidinamąjį stiklą stengiasi įspėti vištos koja mažaraščio rašytos korespondencijos turinį, tas pats piausto ir dėlioja eilutes, tas pats 80 metų amžiaus jaunuolis, kažkaip keistai pritūpęs, neša į spausdinimo mašiną 100 svarų švino puslapius ir tas pats jau pajuodusiom ir suskirdusiom rankom maišo smalą...

Kam visa tai reikalinga buvusiam elegantiškam miesto burmistrui, iškilmingom progom dėvėjusiam blizgantį juodą cilindrą ir baltą šilkinį šaliką aplink kaklą?

Tam, netgi iki šiol dar "nesuliaudėjusiam" gal paskutiniam visų prieškarinių laikų džentelmeniui, kurs be gėlių puokštelės rankoje neperžengia jokios svetingos šeimininkės slenksčio?

Kam tai reikalinga Jackui Sondai, kurio mylimas sūnus Saulius — šiandien Lietuvoj ir užsieny išgarsėjęs ir garbės vardais papuoštas muzikas, o mylima duktė Danguolė — įžymi medicinos daktarė?

Negi tik tam, kad iš suodinos redakcijos ir spaustuvės nakčiai galėtų pareiti čia į perkaršusio namo seną landynę pasislėpti nuo lietaus ir vėjo, kai mes savo erdviose rezidencijose turime net atskirą patalpą perpildytam skilviui pamasažuoti?

Visiškai netenka abejoti, kad dar ir dabar Jackus Sonda Lietuvoje būtų sutiktas net "iškilmingiau", negu Juozas Mikuckis ar kuris kitas grįžęs "sūnus palaidūnas". Juk tai vienas seniausiųjų socialdemokratų ir dar jų centro komiteto pareigūnas, buvęs Vliko narys ir antisovietinio laikraščio redaktorius! Galima jau Vilniaus aerodrome užkabinti ordiną! O keliui į "laimingą senatvę" tereikia taip nedaug. Tik "atsiversti". Tik viešai pareikšti, kad 80 metų strapaliojęs menševinės propagandos suklandintas, o dabar per 8 valandas pamatęs, kame tikrasis "liaudies išganymas". Tik "demaskuoti" čia pasilikusius "buržuazinius nacionalistus" ir "tautos atplaišas". Na, visa tai dar galima pajvairinti viena kita pinkertonine istorijėle, ir gal jau tuo tarpu ir pakaktų.

Bet Jackus Sonda — ne ir dar kartą ne! Jo seni ir jam brangūs principai neparduodami nei už valdišką butą, nei už minkštesnį patalą, nei už sotesnį kąsnį. Lietuvos laisvė,

nepriklausomybė ir demokratinė santvarka jam nėra tušti reklaminiai žodžiai. Jis ir šiaudien yra nepriklausomos Lietuvos pilietis ir savo paso neiškeitė į jokius patogumus.

Sunkus yra jo nešamas švino luitas, bet užtat — lengva sąžinė. Tamsus jo darbo kambarelis, tamsi ir priartėjusios senatvės rytojaus diena, bet užtat — jo akys gali šviesiai žiūrėti į žmogų. Šviesesne mintimi atspindi ir jo lakraščio puslapiai, negu bet kada seniau. Ir tolerancija, kokios seniau negalima buvo "Keleivio" įsivaizduoti. Tiek, kiek nuo jo paties priklauso. Nors ir ne viskas nuo jo vieno... Ne be reikalo jis buvo Bostone nuoširdžiai pagerbtas net skirtingų ideologijų žmonių.

O vistiek — skaudi yra 80 metų viatvė... 80 metų amžiaus keleiviui, okupanto išvartam iš tėvynės, iš namų, atskirtam nuo savųjų, nemačiusiam nei savo vaikaičių gimimo valandos džiaugsmo, nei savo mylimos žmonos mirties...

A. A.

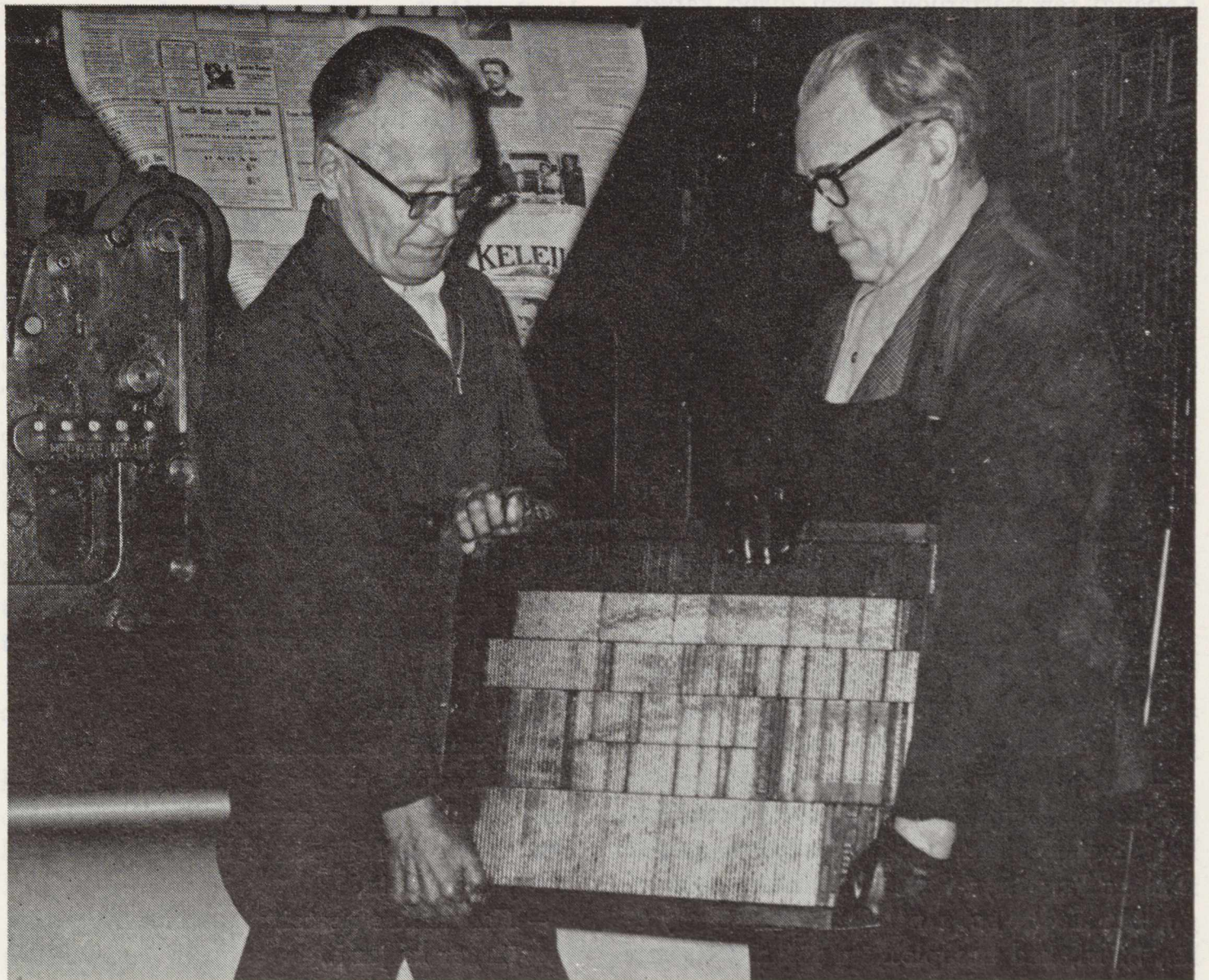

1915 metais Petrapilio medicinos stud. Balys Matulionis, Petrapilio un-to stud. Jackus Sonda, karininkas Kazys Ladyga (vėliau Lietuvos kariuomenės generolas).

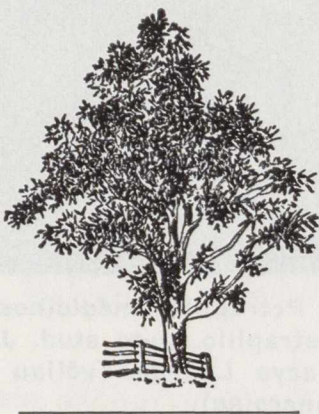
Student days in Petersburg of 1915: B. Matulionis, J. Sonda, and poruchik (later general) K. Ladyga.

Paruoštas "Keleivio" puslapis nešamas į spausdinimo mašiną (J. Sonda ir Jurgelevičius).

A "page" of "Keleivis" ready for print.

NETIKĖTAS KAPITONO MINGĖLOS PRADINGIMAS

Po nuotyčio su Broku, Pultinevičius tik trumpą laiką tebuvo vienintelis namelio Kapų gatvėje gyventojas. Atsitiko šitaip.

Per šv. Antaną, grįždamas namo iš darbo, jis pakeliui užsuko pas Tinkorių sužinoti naujienų, kurios pas pastarąjį greitai suplaukia iš visų Skvireltauno kolonijos pusių. Naujienos šį kartą buvo nekokios: iš Ičkos Mažų Vamzdelių vėl paleidę ar ne du šimtu. Kadangi ten pastaruju metu dirbo kapitonas Mingėla, Pultinevičiui topterėjo, be nebus paleistas ir jisai. Vakare tai pasitvirtino.

Temstant kažkas taip ilgai stoviniavo gatvėje pas vartelius, lyg norėdamas ir nedrįsdamas įeiti, kad Pultinevičius, praskleidęs užuolaidą, pažiūrėjo, ar tai ne koks bomas nuo kapinių. Būta kapitono. Pultinevičius pašaukė jį vidun. Svetys įėjo toks sumišęs ir susirūpinęs, jog šeimininkui pradžioje ėmė rodytis, kad prašys paskolos.

— Tai ir jus iš vamzdžių paleido?

— Paleido, biauzybės...

— Nedidelė bėda — pakolektuosite. Apmokamos atostogos.

— Kam apmokamos, o man — ne. Pertrumpai išdirbęs, dar trūksta trijų savaičių.

Čia tai Pultinevičius ir pagalvojo, kad nori pasiskolinti, tuojau pat sumesdamas, kiek būtų galima duoti — ne tiek, žinoma, kiek prašys, bet visuomet truputį mažiau. Tačiau kapitono Mingėlos planai buvo kitoki.

— Kadangi mano santaupos labai menkos, tai jas reikės tęsti kaip galima ilgiau. Tol, kol, savaiame aišku, nenutruks. Sakysim, kad ir mano kambarys. Pas Bekieraitienę nebrangu, bet žioplą boba neleidžia vartoti plytelės, bijosi, kad nesupleškėtų lūšna. Pats sau

gamindamas valgi, galėčiau labai daug sutaupti — pats žinote, kaip dabar lupa klube. Išėitis — arba badauti ir valgyti kas antrą dieną, arba susirasti tokį kambarį, kur būtų galima naudotis virtuve. Net pagalvojau kreiptis į jus, ponas Pultinevičiau — gal priimtumėte?

— Kodėl ne, kodėl ne? — užtikrino Pultinevičius, kone pašokdamas iš pasitenkinimo, kad ne tik nereikės skirtis su pinigais, bet dar gaus draugą, ir tai ne prastą, o tokį mokyką.

Kapitonas atrodė nemažiau nudžiugintas šito taip aiškiai įrodyto palankumo.

— Ir leisite naudotis virtuve? Tai taip pat įskaitysimė į nuomą.

Pultinevičius numojo ranka.

— Virkitės, kiek norite, be jokio atskiro atlyginimo. Jeigu pats sau išsiverdate, tai kokios man dėl to išlaidos?

Čia jis prisiminė Broką, kuriam dar turėjo ir virėjauti. Ryšyje su tuo, Pultinevičiui staugo į galvą šovė įdomi mintis.

— O gal, sakysim, galėtute ir man išvirti valgi, ponas kapitonas?

— Išvirti galiu, tik nežinau, ar valgysite.

— O, betkas pataikytų geriau už mane patį. Gi čia, žinot, pareinu išvargęs, o dar apie krosnį tupinėt, tai net ir apetitas išnyksta. Ir patiekalas besukbant išėina nė šis, nė tas.

— Gerai, tik turėsit kasdien pasakyti, ko pageidautumėte rytojaus dieną pietums.

— Pasakysiu, ponas kapitone, pasakysiu. Ir pareidamas namo, parnešiu nuo Tinkoriaus produktus.

— Šitą atliksiu aš pats, nesivarginkite. Laiko dabar turiu tiek ir tiek. O kiek reikės už kambariuką?

Pultinevičius antrą kartą numojo ranka.

— Ką aš už jį galiu imt? Vistiek stovi dykas. Va, kaip — jūs man už nuomą verdat, o produktus perkam abudu per pusę. Ar bus gerai?

Žinoma, buvo gerai. Tik dar gerą valandėlę tęsėsi neva derybos, kurių metu kapitonas Mingėla tvirtino, kad mielas Pultinevičius save šitokiu būdu baisiai nuskriaudžia, ir primygtinai reikalavo, kad nustatytų kokią nors nuomą pinigais, gi pastarasis taip pat nenuolaidžiai visą laiką teigė, jog jam vien garbė ir malonumas priglausti šitoki svečią, kad pats šio buvimas tokioje kuklioje pastogėje daugiau negu atlygins už leidimą naudotis kambariu, baldais ir virtuve, tačiau visos šios niekur nevedančios kalbos buvo sakomos grynai iš mandagumo, jos nė per sprindį nepastūmėjo į priekį įvykių, nė pagreitino veiksmo.

Atsikraustė nedelsdamas, dar tą patį vakarą. Pusryčių sutarta šiokiadieniais negaminti, kiekvienas geria arbatą individualiai, užtat pietums Mingėla iš karto paprašė suredaguoti meniu.

— Kad niekas neateina galvon... Zupės su bulvėm, ar ką jau?..

Kapitonas žiovaudamas pakilo (buvo jau visai prieš einant gulti, po ilgo, jaudinančio pokalbio apie žemės mokesčius Lietuvos respublikoje, kurio metu kapitonas turėjo pripažinti, kad šie buvo aukštoki, ypač už suvalkietišką pirmos rūšies žemę) ir pravėrė šaldytuvą. Šeimininkui net pasidarė gėda: čia mėsgalys, ten mėsgalys, visi pasenę, nebeatpažįstami. Mingėla juos mintyje susumavo ir sujungė į vieną garuojantį, kvepiančią objektą.

— Ryt parnešiu iš Tinkoriaus bulvių ir iškepsiu kugelį. Šitokiu būdu suvartosime likučius.

— O, aš kugelį labai mėgstu, — apsidžiaugė Pultinevičius. — Ir produktai niekais nenueis. O bulvių dar yra skleputyje, bačkoj, pernykščių. Labai jau diegus leidžia, ir reikės perrinkti.

— Sunaudosim, nesupus.

Rytojaus dieną pareinant, Pultinevičių jau gatvės pasisukime sutiko karšto, tik iš pečiaus, kugelio kvapsnis. Ir ne bet kokio, bet su visokiais prieskoniais: jo instinktyviai išsiplėtusios šnervės atskyrė laurų lapus, svogūną, spirgučius, kiaušinį, ir t. t. ir t. t. Nejučiomis paskubino žingsnį. Viskas jau laukė ant stalo. Tarytum namuos, Lietuvoj, parsivarius iš laukų su žagre ir arkliais. Pirmą kartą po tiekos metų Pultinevičius galėjo atsisėsti prie gatavo. Gugelis, vos paragavus, galima sakyti, išspaudė ašaras, Pagreitino kraujo apytaką.

— Bet jūs, kapitone, virėjas ne juokais! Šitokio nė bobos neiškepa.

— Ačiū už komplimentą, ponas Pultinevičiau. Kadise Vokietijoje virėjavau pas amerikiečius, — kukliai prisipažino šis.

Tai dar kartą, pirštu prikišamai, įrodė naujojo įnamio naudingumą. "Gera pradžia", pagalvojo sau Pultinevičius. Pradžia buvo tikrai gera. O pabaiga taip pat išėjo nevisai bloga, daug geresnė, negu Pultinevičiui kurį laiką atrodė.

Gaila, kad visi geri dalykai yra trumpalaikiai...

Kapitonas Mingėla virė, kepė, šlavė, skalbė, taisė tvoras, laistė gėles, sodino daržoves, klausė Pultinevičiaus atsiminimų ir kitokių pasakojimų bei pastabų, liečiančių prezidento Antano Smetonos valdžią Lietuvoje, pasakojo pats, net ateidavo balsu skaityti laikraščio, jei šeimininkas negalėdavo nakčia užmigti, ir skaitydavo tol, kol šis galiausiai neužmigdavo. Ilgomis sekmadienių ir šventadienių popietėmis jiedu aptarė visus svarbiausius pasaulinės politikos klausimus. Tai buvo gal pats maloniausias laikotarpis iš viso Pultinevičiaus gyvenimo Skvireltaune. Pabaiga prasidėjo vieną ypatingai gražią ir malonią vasaros popietę.

Šiurkščiamė, neprieteliškame Amerikos klimate tik du, tris sykius per vasarą pasitaiko tokių vaikių, maloniai šildančių ir švelniai glostančių dienų, kaip Lietuvoje. Jomis žmo-

gus pasijunta, kaip per Dangun Ėmimą — t. y. savęs paties. Oras atvėsta, vėjas kitaip kvepia, žmonės lengviau kvėpuoja, šunes garsiau loja, medžių lapai patamsėja, tolimi kalnai priartėja, mėlyna padangė attolsta ir pasidaro gilesnė, o tremtinio siela jaučiasi, kaip atgavusi tėviškę. Ryte pabudęs, Pultinevičius jau žinojo, kad naktį įvykusi permaina. Tiesą sakant, jis nė nepabudo: pabudino žadintuvas. Taip gerai išsimiegota po ilgus, drėgnus, savaites trukusios kaitros.

Diena prabėgo kaip sapnas. Viskas, net mažiausias daiktelis, šiandien priminė tėvynę, praeitį, namus. Ir taip buvo lengva prisiminti, ir taip smagu, ir taip smagu, ir taip atsiminimai patys lindo į galvą. Pareidamas jis girdėjo kapitoną švilpaujantį virtuvėje už atviro lango. Kvepėjo su kumpio kaulu virta žirniene.

— Ar buvote užsukęs pas Tinkorių, ponas Pultinevičiau?

— Ne, nebuvau. Užmiršau patraukt, tai autobusas ir pravažiavo. Paskui tingėjau toki galą pėsčiomis. Ar reikėjo ką nors parnešti?

— Nieko. Tik jisai man padeda ieškoti darbo; gal, sakau, turi kokių nors naujienų.

— Paspėsit su tais darbais, ponas kapitone, susirasit...

Aišku, kad jis, trokšdamas žmogui gero, negalėjo jam nelinkėti susirasti tinkamą, pastovų darbą; tačiau, iš kitos pusės, darėsi nemalonu vien pagalvojus apie galimas permainas — taip dabar viskas buvo gražiai susiklostę.

Viskas, kaip sakiau, šandie Pultinevičiaus neįprastai jautriai vaizduotėje ir neįprastai aštrioje atmintyje budino praeitį. Sakysim, kad ir paminėta Tinkoriaus pavardė.

— Ar atsimenat trisdešimt ketvirtų birželio šeštą, ponas kapitone? — paklausė jis pietaujant. — Buvot tą dieną Kaune?

— Ką? Ne. Buvau Alytuj, — atsakė Mingėla kiek išsiblaškęs, matyt, susigalvojęs apie savo paties asmeniškų reikalus.

— Cha cha... Atsiminiau vieną baiką... Sako, kad tikras atsitikimas, — nusijuokė Pultinevičius ir pradėjo pasakoti, trumpam staterėdamas su kiekvienu prie burnos prineštu šaukštu. — Sako, viena bobelka išėjo į Kauną. Išnešė parduot puodynę grietinės. O ten, žinote, daug žmonių, susigrūdimas. Grietinės nieks neklausia, boba dairosi, žioplanėja. Čia tik staiga kažkas susimaišė. Automobiliai, kiek įkabina, tiesiog per rinką. Pilni policijos, karininkų. Žmonės bėga, grūdasi. Lipa, taip sakant, viens kitam ant sprando. Bobą pastūmė, suspaudė, puodynė persikreipė... Tai ji kad ims šauktie: "Žmonės, žmonės, smetona bėga, ar nematot, žiūrėkit: smetona bėga!" Policija ją tuojau kapt! Veda į nuovadą, o ta vis dar rėkia: "Smetona išbėgo, smetona išbėgo!" Gavu paskui kelias paras šaltosios. Girdi, už priešvalstybinę agitaciją, cha cha cha...

Pultinevičius net metė šaukštą ir susiėmė

šonus, tačiau kapitonas vos šyptelėjo puse lūpų.

— Senas anekdotas, ponas Pultinevičiau.

Senas, tai senas — dar geriau. Šiandien jau tokia ir diena — kaip tik senoms istorijoms pasakoti. O be to, Pultinevičius žinojo, kad kiekvienas juokingas pasakojimas gali prajuokinti mažiausia du kartus. Pirmą kartą, tai kai jis dar visai naujas, negirdėtas; tokį pasakojant, juokiasi vien klausytojas — pasakotojas nuduoda didelį rimtumą. Antrą ir sekančius kartus, tai tada, kai jis jau senai visų žinomas atmintinai; šiuo atveju juokiasi vien tik pasakotojas, ir, žinoma, atsargiai, patylomis. Iš tikro, ar neima juokas, stebint klausytoją, kaip su pirmaisiais žodžiais šio akis apvelka migla, kaip jis iškelia ranką sau pamojuoti apie ausis, it gindamasis įkyrios musės, kaip ima nerimastauti, kraipytis, girgždinti kėdę, kaip mėgina nutraukti, pakeisti kalbą, ištrūkti, pabėgti? Tada tik laikyk, nepaleisk ir pasakok iki galo, nepraleidamas nė vieno žodžio, svarbesnes vietas pabrėždamas ir pakartodamas, o prisijuoksi taip, kaip dar nesijuokęs savo gyvenime! Tik, žinoma, nelabai garsiai, slaptomis, daugiausia į rankovę, kad kartais netektų kaip nors nukentėti...

— O tą apie Smetoną ir generolą Žukauską taip pat jau būsite girdėjęs, ponas kapitone?

— Nežinau. Gal ir girdėjau. Jei girdėjau, tai būsiu užmiršęs.

— Nagi, žinote, pasimiršta generolas Žukauskas. Buvo doras žmogus, pavyzdingas krikščionis, tai nueina tiesiog į dangų. Šventas Petras jį ir klaus: "O kokio užsiėmimo tamstelė pas mus pageidautute?" Žukauskas, kaip Žukauskas: "Tarnavau, girdi, kavalerijoje, tai prašau kavalerijon ir čionaitės." Čia šventas Petras kiek pagalvojo, paskui patelefono, ir sako: "Pas mūs Mykolą vietų dar yr, tik tai jis neturi arklių. Dabar juos jau maža kur vartoja. Nebent jeigu atsigabentute savąjį..." Gerai, Žukauskui to ir tereikia. Sugrįžta jis į Kauną, į kareivines, bet arklio jau neranda. Budintis sako: "Nėra. Parduotė." Tada generolas, pyktelejęs, tuoj pat vidury nakties pas Smetoną. Pabudina ir sako: "Kur tu mano arklių dėjai?" Prezidentas, išvydęs vaiduoklį, taip išsigąsta, kad negal ištartti nė žodžio. "Na, gerai, gerai," sako galiausiai generolas. "Einam su manim, žiūrėsiu, ar tu šitaip tylėsi ir prieš šventą Petrą..." Nueina. Šventas Petras praveria langelį, dirstelėja. "Ilgai užtrukote, tamsta vade." Bet tuo tarpu jis pamato ir Smetoną. "Tamsta vade, aš jus gi prašiau atsivesti arklių! Kodėl atvedėte asilą?" Cha cha cha...

Pultinevičius vėl juokėsi pats vienas, bet ši kartą klausytojo abejingumas jam kažkodėl visai nesužadino linksmybės. Tiesą sakant, net pasidarė kažkaip nesmagu. Pietūs baigėsi tyloje.

Kai vasarą šitaip atslūgsta kaitra, tai miegas ima net dienos metu. Vos pradėjus žiū-

rinėti "Draugą", Pultinevičius pasijuto taip įveiktas, kad turėjo čia pat prikristi ant sofos ir kiek nusnūsti. Kai pabudo, jau leidosi saulė.

— Tai smagiai numigau, ponas kapitone, — tarė jis žiovaudamas pas virtuvės duris. — Ar jau laikraščius perskaitėt visus?

Laikraščiai buvo sudėti į krūvelę virtuvėje ant stalo, bet skaitytojo čia nesimatė, ir į Pultinevičiaus klausimą atsakė tyla. Jis metė akį į ant lentynėlės tiksintį žadintuvą: šią valandą įnamis, suplovęs indus ir peržiūrėjęs laikraščius, sėsdavosi su šeimininku paeiliui aptarti kiekvieno iš jų turnį, nurodydamas tai šį, tai aną miltingesnį straipsnelį jų skiltyse, ar kokį riebesnį juoką paskutiniame puslapyje. Jo čia nebuvimas šį vakarą teigė, jog turėjo kas nors atsitikti.

"Bus pas Tinkorių," pagalvojo Pultinevičius. "Klausė, ar aš pas jį nebuvau." Nusiraminęs, jis sėdosi skaityti. Žinios tą dieną lyg tyčia (ar gal dėl to, kad nebuvo su kuo jų nagrinėti), atrodė visai netikė, kvailos, net Pultinevičiui darėsi keista, kaip redaktoriams šitaip nenusibosta diena po dienos, savaitė po savaitės, mėnuo po mėnesio ir metai po metų. Sveikai galvojant, jie jau senai būtų turėję išsikraustyti iš proto. Ar gal, ko gero, jau ir išsikraustė... Jis pravėrė burną pasidailinti šia mintimi su kapitonu, bet atsiminęs ir vėl užsičiaupė. Galiausiai kilo apmaudas net savo įnamiui — kur jis dabar sau vaikštinėja tuo metu, kada reikalingas namie? Koks čia taip dabar jam skubėjimas su tais darbais, lyg kas varytų jų ieškoti, lyg jam jau nebeapatiktų čia gyventi pas Pultinevičių?

Vos šitaip pagalvojęs, Pultinevičius ūmai pajuto, kaip jam kaista pakaušis. Tarytum kažkieno balsas būtų patvirtinęs: "Taip, jam pas tave visai nepatinka." Ir kaip gali žmogui patikti, jeigu šeimininkas kasdien bado akis tautininkais, ir Tūbelis, ir ūkininkų priespauda, ir kariuomenės nesiryžimu ginklu priešintis pavergėjams, gi priedo dar pasakoja nebūtas-nekliūtas pajuokiančias istorijas, kaip šiandien per pietus? Nors diena buvo vėsi, Pultinevičius ėmė laikraščiu vėduoti iš gėdos paraudusį veidą.

Kaip ilgai jam užtruko susiprasti... Tačiau, negali sakyti, kaltas čia ir pats kapitonas: visada pritardavo, ar bent tylėdavo, niekad nepravėrė burnos pasipriešinti. O būtų užtekę vieno žodelio, Gerai, bet kaip gali kapitonas priešintis, jei gyvena čia be nuomos, tarsi išlaikomas? Kieno vežime sėdi, to ir giesmę giedok... Ajajai, kaip čia taip negražiai išėjo... Ir visai ne už dyką — atidirba keleriopai, ir maistą perkasi! Pultinevičius ėmė iš sumišimo delnu sau trinti kaktą. Tai užtat vargšas tuomet taip spyriavosi mokėti nors kokią nuomą pinigais — jau žinojo iš anksto, kaip bus!

Pultinevičiui pasidarė taip nesmagu, kad jis turėjo atsistoti ir pradėjo vaikštinėti šen ir atgal po virtuvę. Kad tik greičiau jo įna-

mis pareitų namo — reikia nedelsiant atsi-
prašyti. Jis vėl žvilgtelėjo į laikrodį, bet jau
buvo taip sutemę, kad negalėjo įžiūrėti
skaimečių. Kapitonas dar niekad nepraleido
nė vieno vakaro ne namuose. Pultinevičių
pagavo nerimas. Jis apsiavė batus ir išėjo
gatvėn, kur jau degė šviesos. Kapitono nie-
kur nesimatė. Jis nuėjo net iki Tinkoriaus
krautuvės, bet ši jau buvo uždaryta. Nuvar-
gęs, susirūpinęs Pultinevičius parsivilko na-
mo ir, nedegęs žiburio, atsigulė.

Jis neužmigo visą naktį. Ims trupučiuką
snūduriuoti, kaip staiga prieš akis stojasi
kažkas, neva sapnas, neva tikrovė, ir toks
nejaukus, kad tuojau nuo to pakirsta — tai,
rodos, mato kapitoną klajojantį nakčia gat-
velėmis, neturintį kur priglauti galvos, tai
štai vėl kapinėse po krūmu kyšo kažkieno
kojos — kapitonas Mingėla, nakčia bomų
pasmaugtas. Atsikeldamas Pultinevičius vis
ėjo žiūrėti į kapitono kambarį, ar šis kaip
nors nejučiomis nesugrįžo, paskui k ausėsi
prie lango, ar negirdėti gatvėje žingsnių.
Viskas buvo veltui. Po ilgų pastangų užmigti
Pultinevičius galiausiai uždegė virtuvėje
šviesą ir vėl pradėjo keliauti iš kampo į kam-
pą, mąstydamas.

Čia tau juokai, čia ir nejuokai... Ir kaip
nelengva įžiūrėti tą ribą, ir kaip sunku ties
ja susilaikyti. Jam ėmė lįsti galvon visokie
atsitikimai iš praeities, daugiausia iš jaunų
dienų, kurie tąsyk atrodė labai juokingi, o
dabar vertė raukytis ir traukti pro dantis
orą, kaip nuo skaudamo dančio. Kad ir, pa-
vyzdžiui, tas įvykis su Vėgneriu iš Paliepių
kaimo. Net dabar, jį prisiminus, staiga apė-
mė juokas, nepaisant nė prislėgtos nuotai-
kos, nė gėdos, nes jau buvo nebejaunas ir
puikiai žinojo, kad iš to juoktis negražu.

Jis tada dar buvo nesenai perėmęs iš tėvo
ūkį ir dar tik praėjusią žiemą vedęs. Kadangi
tėvas jau neidavo į laukus, Pultinevičius su-
sidėrėjo bernu vaikiną iš Liepalotų, iš tų
pietvakariuose mėlynuojančių tolimų aukštų
kalvų. Žmonės tenais neturtingi, toli nuo
miestų ir nuo kultūros, bet labai guvūs ir
darbštūs. Toks pasirodė ir jo bernas — tiek
į darbą, tiek į kokias šunybes visada pats
pirmasis. Ir kai ką iškrės arba nupasakos,
tai gerai laikykis įsikibęs į kelnes, kad iš
juoko nepamestum!

Rudenį po šv. Pranciškaus jie išvažiavo
parsivežti iš Dotamų dvaro kulinės kuliamo-
sios mašinos rugiams, dėl rišimo ant stogo.
Grįžo su mašina koja koja už kojos, labai lė-
tai — sunki, arkliai tempia įsirežę, kelias ne-
koksai, visai nesmagu. Jis važiavo pirma
vežime su mechanikais — bernas valdė ark-
lius, o mašina paskui. Važiuoja per Palie-
pius, pro tuos šimtamargius prūsus, aure se-
nis Vėgneris šiapus kalnelio rugieną beariąs.
Varsnos ilgos, toli nusivaręs, kaip tik gali
pažinti nuo kelio, kad tai jis. Bernas ims,
sustabdys arklius, prisidės ranką prie burnos
ir — šaukti:

— Dėde! Dėde Vėgnerių! Eikškit, ką tu-
riu pasakyti!

— O ką tu jam sakysi? — klausia Pultine-
vičius.

Bernas nesako, tik juokiasi, ir vis mosuoja
ir rėkia. Prūsas sustabdė dvivagį, atsigręšė
ir, prisidėjęs delną prie kaktos, žiūri į kelią.
Tuo tarpu privažiuoja ir mašina. taip pat
sustoja, kaimyno žentas nuo jos ima rėkt, ko,
girdi, sustojot, dabar arkliams bus bėdos iš-
judint, ratai ims grimsti smėlyje. Kyla dide-
lis ermyderis, mechanikai taip pat ima mo-
juoti, ir Vėgneris, pagalvojęs, kad dedasi kas
nors rimto, palieka dvivagį su arkliais ir
ristele atbėga uždusęs prie kelio. Bernas
palaukė, kol šis sustojo ant griovio kranto,
žiūrėdamas į nepažįstamus.

— Dėde, — sako jis tada senajam Vėgne-
riui. — Aš norėjau paklaust, kažin, ar teisy-
bė, kad prūsas popiet durnas?

O būta jau gerokai popiet... Pultinevičius
dabar vėl niekaip negalėjo sutramdyti juoko:
taip ryškiai jam stojosi prieš akis senis Vėg-
neris su kvaila, nesuprantančia veide išraiš-
ka, kaip koks naminis paukštis. Tiktai sutar-
tinai vežime prapliupo juokas jam galutinai
viską paaiškino. Netaręs nė žodžio, jis apsi-
suko ir tokia pat ristele grįžo prie vienu pa-
liktų arklių, kurie jau buvo pradėję neri-
mastauti. Jeigu ir buvo įpykęs, tai nedrįso
nieko sakyti: pats senas ir vienas, namai
toli už kalnelio, pagalbos neprisišauksi, o
čia du vežimai jaunų ir stiprių. Jie paskui
dar ilgokai turėjo tampytis, kol vėl išjudino
kūlinę, visą laiką juokdamiesi ir žiūrėdami
į Vėgnerį, kaip šis, atsukęs nugarą, baigia
arti skersinę.

— Bijosi mūs. Fliukas, kolera, — tarė ber-
nas iš Liepalotų, paragindamas arklius. —
Nedrįso nė nusiųsčiau.

Pultinevičius neištarė nė žodžio jį pabarti
ar sudrausti. Už ką? Lyg neteisybė, kad
Vėgneris buvo prūsas? Priešingai Pultine-
vičius buvo patenkintas, kad vaikinai vi-
siems taip praskaidrino likusią nusibodusios
kelionės dalį, net didžiavosi, kad jam pavykę
surasti šitokį guvų berną. Tik po daug, daug
metų, jau karo metu, ar, geriau sakant, jo
pabaigoje, kai Pultinevičius pats atsidūrė
užsienyje tarp svetimųjų, tik tada, po įvairių
įvykių su tais pačiais prūsais jam ėmė din-
gotis mintis apie tai, kaip galėjo senasis
Vėgneris jaustis laike savo kelionės atgal
pas dvivagį, ir kokias mintis jis tada galėjo
puoselėti.

— Neduok, Dieve, stosis man akyse šitas
vaizdas mano mirties valandoje, — paga-
lvojo Pultinevičius, žegnodamasis, ir pradė-
jo kalbėti rytmetinius poterius, nes lauke
pro kapines jau švito ankstyvas vasaros rytas.

Po to jis išsivirė arbatos. Artinosi laikas
eiti į darbą. Išgėręs ir užkandęs, jis pradėjo
taip žiovauti po nemiegotos nakties, kad net
pagalvojo šiandie likti namie. Tačiau įprotis
nugalėjo, ir Pultinevičius ėmė darytis sumuš-

tinius, kai ūmai atsidarė girgždėdamos lauko
durys, kurių jis šį rytą dar nebuvo atrakinęs.
Su duonos rieke vienoje staiga pastirusioje
rankoje, su margarinuotu peiliu antroje, su
pražiota burna ir smarkiai plakančia širdimi
Pultinevičius pamatė ant slenksčio savo įna-
mį, ne vaiduoklį, o gyvą, ir labai gerai nusi-
teikusį, nors negirtą.

— Jau einate? Dovanokit, kad šį rytą pa-
vėlavau su pusryčiais.

— Ką čia pusryčiai, ačiū Dievui, kad tik
jūs namie, ponas kapitone! O kas atsitiko?

— Atsitiko labai geras dalykas, ponas Pul-
tinevičiau! Galite mane pasveikinti. Jau tu-
riu darbą.

— O... — tepasakė Pultinevičius, kažkodėl
nelabai tenudžiugintas. — Tai kokiame dabar
vėliakos fabrike?

— Visai ne fabrike, ponas Pultinevičiau!
Tai ir svarbiausia, kad ne fabrike. Dabar jau
man nereikės mesti po keletą mėnesių. Taip
senai šito laukiau, ir taip ilgai tikėjau, kad
jau net buvau nustojęs vilties...

Dabar pradėjo jaudintis ir šeimininkas.

— Tikrai? Ir jau daugiau nereikės grįžt į
fabriką? Tai gal.. Ar tik nebūsit gavęs ko-
kioje mokykloje sargu?

— Atspėjote, ponas Pultinevičiau. Aš jau
esu mokyklos sargas, ir praeitą naktį jau dir-
bau.

Čia Pultinevičius neišlaikė savo džiaugs-
mo šitokia savo įnamio ir draugo laime ir
priėjęs jį apkabino.

— O kokioje tai mokykloje? — ūmai ati-
toko jis. — Gal labai toli nuo čia?

— Ne. Visai netoli.

— Gal toj raudonoj?

— Taip, toje raudonoje. Kur už Tinkoriaus.
Jisai pats mane ir nuvedė. Senąjį sargą poli-
cija suėmė už pekidžstor apiplėšimą, tai
principalas vakar popiet atbėgo pas jį, girdi,
gal pažįsti ką nors, kad tik skubiai, kiek ga-
lima greičiau. O tuo tarpu ir aš pro duris,
lyg nujausdamas... Nespėjau nė labą vakarą
pasakyti.

— Jeigu taip arti, tai jums nereikia nė
kraustyti, galite ir iš čia...

— Aš taip ir galvojau.

Pultinevičius pažiūrėjo jam į akis, galvo-
damas: atsiprašinėti, ar visai nesakyti nieko.
Vienas žvilgnis jam išskleidė abejones, kal-
bėti nėra reikalo, viskas tvarkoje.

— Tiktai, ponas Pultinevičiau, dabar jau
aš jums mokėsiu nuomą.

— Gerai, dabar jau galėsit mokėt. Virt ne-
turėsit kada.

— Kodėl, vistiek virsiuosi sau. Pavyzdžiui,
vakarienę. Ir savaitgaliais...

— Bet jau man laikas eit — autobusas ne-
lauks!

— Tai sudie.

— Sudie.

Bėgdamas gatve, Pultinevičius pajuto, kaip
jam truputį pinasi kojos — tai dėl tos ne-
miegotos nakties.

PASAKŲ PASAKA

Lėk, sakalėli, per ežerėlį...
 Tam ežerėly plaukia laivelis...
 Vakarų saulės ilgam šešėly
 Dalelei skirti mėnuo tėvelis...

Vėjai iš raganų ežero pūtė
 Tuoį po pavasario žemėn sėjos...
 Gaubėsi maro siaubu šienapiūtė:
 Ragana rūkstančiu kelmu atjos...

Motiną užkasė per šventą Petrą,
 Kapą sumynė raudoni rykliai,
 Sukantys kruviną krumplinį ratą,
 Varomi rankos aklos atkakliai.

Pavertė juodvarniais dvylika brolių,
 Seserį — pilka kvaila pelene,
 Šviesą išblaškė teisybės altorių,
 Užtiesė skepeta atneštine...

Motina liepdavo dukteriai pinti
 Nerūpestingos jaunystės dienas;
 Pamotė - žiežula siuncia išrinkti
 Iš židinių pelenų aguonas.

Ilsėtis motina liepdavo klėty,
 Žydinčioj rūtoms, verboms kadugių;
 Pamotė — tingine, kelk pamalėti,
 Akmenį sukamoms girnoms, rugių...

Pabudusią aušrą sutinkantį metą
 Motina rengdavo deivės rūbu;
 Pamotė purviną apvalką meta —
 Širyt ir tau pasipuošti svarbul!..

Motina surengė brangujį kraitį,
 Tartum bitelė, žiedų radiniais;
 Pamotė nuogą išvarė į šaltį
 Rengtis vilkų ir lokių kailiniais.

Brenda našlaitė per ūkiančią girią,
 Išvartų medžių vėlių lydima...
 Ją nuo tiesos melo išdaigos skiria,
 Lygiai užkloja želmuo ir šarma.

Motina girioje dukterį šildo
 Meile kvėpuojančios dvasios sparnu;
 Raganą puošnią keturakę girdo
 Našlaitės vaisinio medžio vynu...

Poetė Juozė Augustaitytė-Vaičiūnienė skaito savo poeziją literatūros vakare Chicagoje 1970.

Poetess J. A. Vaičiūnienė reciting poetry during a literary program Chicago, 1970.

Peršasi žiežulos dukrai turtuolei
 Kilnūs jaunikiai aukščiausių pilių;
 Jei tu naštos nepakėlus parpuolei,
 Raganos šoka ant kaulų tylių...

Jų šokiams dūduoja auksiniai vargonai,
 Ploja nakties apžavėta minia;
 Samanos dūsauja, plyšta dirvonai,
 Dangus atsigaua gyva žeme...

Dvylika brolių paskui viens kitą
 Žengia būties tiesiomis pradalgėms;
 Audžia jų sesė audimą kaišytą
 Motinos rankų augintoms gėlėms...

RAKTAI PO AKMENIU

Kai prie slenksčio nebus žalios pagalvės,
 Voratinklių miestas lange sužibės,
 Pailsus nuo ūžesio upės margos,
 Diena lopšyje aukščiau saulės miegos,—

Po akmeniu rasi raktus
 Skiautelėje rūbo dėvėto...
 Paprašyk, kad jie suskambėtų —
 Tu jais atrakinsi duris ir vartus...

PRIEŠTARAVIMAS

Naktis siūlo ragauti uogų žalių
 Nuo jos vynmedžio kekės juodos.
 Bet aš jų pasiskint negaliu,
 Nesugavus šviesios valandos.

Rytas tiesia stalus žydra drobule...
 Kiek taurių ant jos kristalinių!
 Tačiau man iš jų gert nevalia,
 Nes gėriau iš žemės šaltinių...

Užauga diena su šešėliu trumpu.
 Atsineša duonos be plutos.
 Betgi jos siekdama suklumpu,
 Nei skonio skalsos nepajutus.

Ir vakaras tamsmėlio pilnas čia jau,
 Žemai jo giesmynai žvaigždėti.
 Jam į atvirą veidą tariau —
 Man reikia kančioj paviešėti:

Už rūstį, gobšumą, už laiškų piktus
 Ir už egoizmą beširdį,
 Už tautų išdavimo raktus,
 Už motinos alpstančią širdį.

Juozė Vaičiūnienė

MEDŽIO ŠAKNŲ SKULPTORIUS PRANAS BALTUONIS

kurio darbų paroda įvyksta Los Angeles mieste 1973 m. birželio 24

Montrealio lietuvis Pranas Baltuonis yra pionierius medžio šaknų skulptūroje. Jo, kaip menininko kelias yra labai naujoviškas: jo naujos idėjos, siekiančios negyvoms šaknims suteikti gyvybę, judesį, apipavidalinimą ir menišką prasmingumą yra įdomios ne tik mums lietuviams, bet ir svetimtaučiams, kurie Prano Baltuonio parodas gausiai lanko ir savo spaudoje gražiai apie jo darbus atsiliepia.

Jis yra sukūręs apie 700 skulptūrų, iš kurių daugiau negu 500 jau puošia privačius lietuvių kanadiečių ar amerikiečių butus.

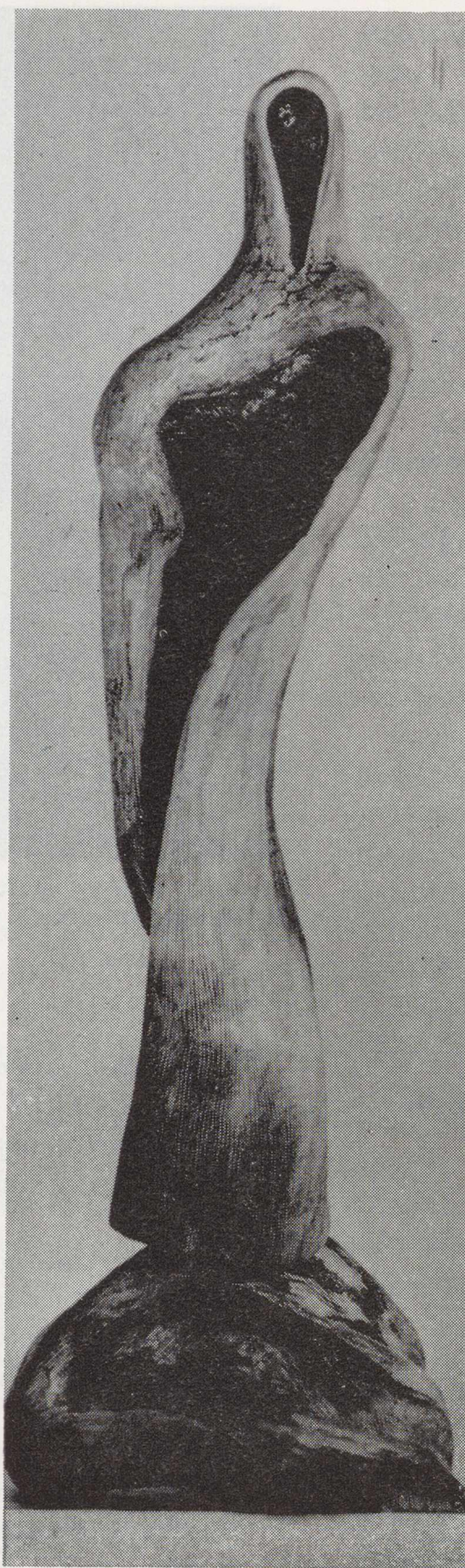
Prano Baltuonio skulptūras galima suskirstyti į kelias grupes, būtent: vaizdavimą žmonių, gyvulių ir gamtos bei abstrakčias kompozicijas, kuriose kiekvienas žiūrovas gali įsivaizduoti sau pasirinktą temą. Į kiekvieną šaknį, kuri turi būti džiovinama bent dvejus metus, dailininkas įdeda daug sielos ir kruopštaus darbo, kol ji virsta įsivaizduojamu objektu.

Jo gyvuliai žengia ir skrenda, šokėjai sukasi šokio sūkury ir boksininkas kerta paskutinį smūgį. Čia taip viskas tikra ir išbaigta, nors kai kurios figūros turi tik siluetus.

Skulptorius Baltuonis visas žinias gali semtis tik iš savo patyrimo su kiekviena skulptūra atradama nau-

Pr. Baltuonio šaknų skulptūra "Madona".

Wood-root sculpture "Madona" by Pr. Baltuonis.

jus kelius jai apipavidalinti, jokios literatūros šios srities dailininkui nėra... Medžiagą surasti taip pat yra labai sunku, nes jos reikia ieškoti raistuose, gyvatynuose, paežerėse, kur yra išdžiūvusių, išgriuvusių medžių. Reikia nusipiauti išdžiūvusius medžius, išsirauti kelmus bei šaknis. Ir labai dažnai yra sunku, kaip pats dailininkas yra išsireiškęs, sufantazuoti chaotiškai išaugusiai šakniai meninį apipavidalinimą ir mintį.

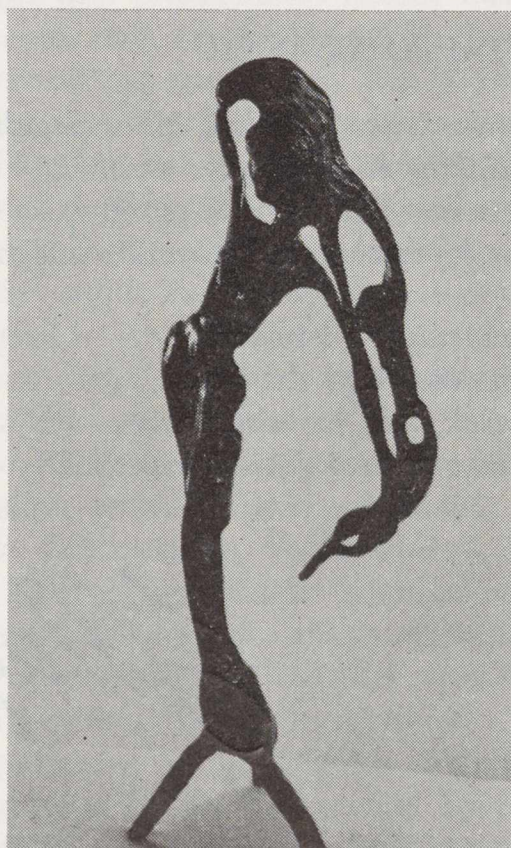
Pranas Baltuonis yra dalyvavęs visoje eilėje parodų Kanadoje, jo darbai buvo rodomi televizijos programose, jas yra aplankę tūkstančiai žmonių ir pritraukę lankytojų iš tolimų vietovių. Amerikos lietuviams jo šaknų skulptūros taip pat yra pažįstamos. Jo suruoštose parodose Bostone, New Yorke, Chicagoje, Clevelande, Detroite ir kitur visi gėrėjosi lakia fantazija, iš kiekvienos skulptūros dvelkiančia šiluma, lyg vaizduojami žmonės ir gyvuliai būtų gyvi.

Kovo mėn. 8-11 dienomis Pranas Baltuonis su savo skulptūromis dalyvavo "Professional Arts Festival", kuris įvyko South Hills Village, Pittsburgh, Pa. Šiame festiva-

Pranas Baltuonis su žmona.
Sculptor P. Baltuonis and wife.

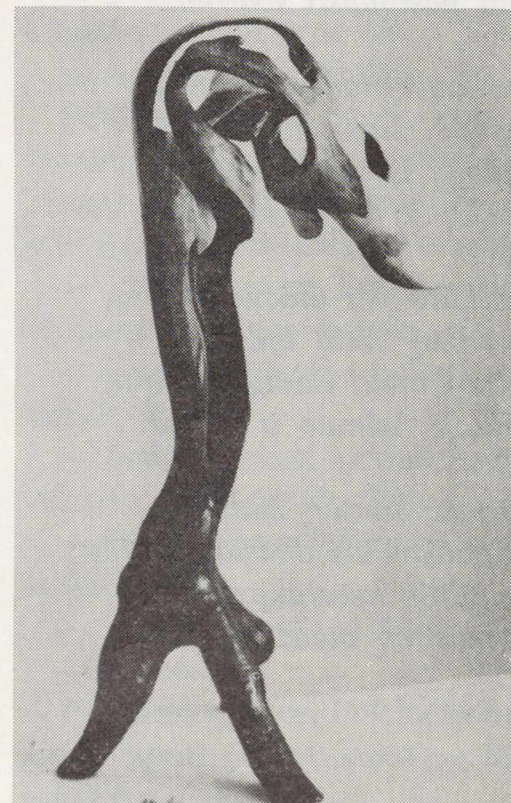

Siluetas

Silhouette

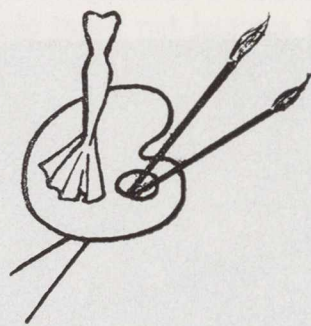
Kombinacija.

Combination

Gandriukas pavasarį.
A young stork in springtime

lyje dalyvavo 125 menininkai. Vienos galerijos savininkas pakvietė į savo "The Fine Arts Gallery" suruošti vieno žmogaus parodą ir nupirko keletą skulptūrų savo galerijai. Kitas milijonierius nupirko jo skulptūrą "Pasaulio ašis" už 1000 dolerių ir ateity prašė atsiųsti nuotraukų stambesnių darbų, kuriuos jis taip pat pažadėjo nupirkti.

Mums miela ir džiugu, kad lietuvis menininkas prasiveržė į naujo meno žanro aukštumas, sudomino svetimtaučius su naujo meno šaka, tuo prisidėdamas prie mūsų kultūrinio gyvenimo pakėlimo. Linkime sėkmės, entuziazmo ir įkvėpimo visuose meniškuose užsimojimuose.

Pr. Baltuonis su žmona ir sūnum Vokietijoje.

P. Baltuonis with wife and son in Germany.

DAIL. J. ANDRAŠŪNAS

Jis yra Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjungos Chicagoje narys.

Šių metų Šv. Kazimiero parapijos "Lietuvių Dienos" rengiamos parodos programoje dail. J. Andrašūnas išstatys eilę vėliausių savo paveikslų.

Nors jau pasiekęs 77 metų amžiaus, dailininkas Jonas Andrašūnas yra geros sveikatos, pilnas kūrybinio pajėgumo. Jis pripažįsta, kad tapymas yra geriausias ir maloniausias užsiėmimas pensininko amžiuje.

Dail. Jonas Andrašūnas.
Artist Jonas Andrašūnas.

Jonas Andrašūnas jau nuo mažens mėgo piešti. Pirmąsias piešimo pamokas gavęs iš paišybos mokytojo dail. Ferster Panevėžio gimnazijoje, kurią baigė 1915 m., o vėliau, draugaudamas su dailininku Vaičium, pradėjo, pasimokęs iš jo, kaip vartoti aliejinius dažus, tapyti gamtovaizdžius.

Bedraugaudamas su dailininkais Kulviečiu ir Tarabilda, dirbo drauge su jais tapydamas įvairios tematikos paveikslus.

Vokiečių okupacijos metais drauge su kitais dailininkais dalyvavo paveikslų parodoje Ukmergėje..

Išvykęs iš Lietuvos, II-jo pasaul. karo pasėkoje, J. Andrašūnas trejus metus lankė dail. Č. Janušo dailės studiją Wuerzburgėje, kur, tarp kitų, dėstė ir dail. P. Kaupas. Studijoje, be tapybos ir paišybos, dar buvo dėstomas medinių lėkščių dekoravimo būdas, jo principai, tematika.

Dalyvavo pabaltiečių dailininkų paveikslų parodoje Wiesbadene, kur porą jo paveikslų buvo parduota amerikiečių kariams. Be paveikslų, dar buvo parduota nemažas skaičius jo dekoruotų lėkščių, kurios amerikiečių kariams buvo didelė naujiena.

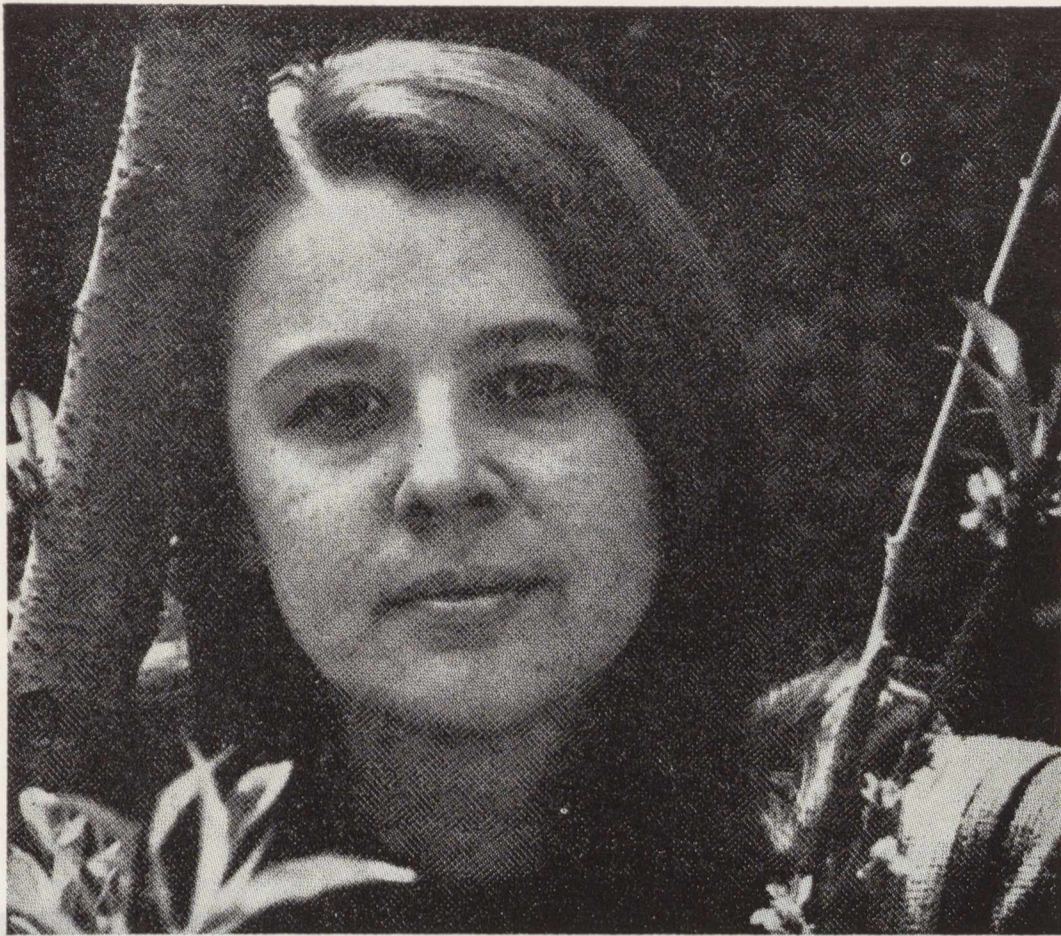
Atvykęs į JAV, J. Andrašūnas visai išitraukė į dailės meną, labai intensyviai piešdamas daugiausia gamtovaizdžius. Los Angeles mieste suruošė eilę individualių parodų; Be to, kartu su dail. J. Pautienium dalyvavo dviejose parodose. Prieš keletą metų dailės parodoje Chicagoje laimėjo III-čią premiją už gamtovaizdį. Ne kartą dalyvavo Los Angeles pavasariniam dailės festivalyje ir turėjo pasisekimą.

J. Andrašūno paveikslas "Ruduo", aliejus.
Autumn, an oil painting by J. Andrašūnas.

J. Andrašūni paveikslas "Kalnų upelis", aliejus.
Mountain Creek, a painting in oil by J. Andrašūnas

Dail. Ilona Avižienytė-Pēterienė.

Artist Ilona Avižienytė-Pēteris

DAIL. ILONA AVIŽIENYTĒ - PETERIENĒ

Gimusi Lietuvoje, 1947 m. su tėvais iš Vokietijos atvyko į JAV. Meno studijas pradėjo Los Angeles, jas tęsė Kalifornijos universitete Berkeley ir Los Angeles miestuose, baigdama bakalauro laipsniu.

Dalyvauja amerikiečių ir lietuvių parodose — Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongrese, Chicagoj; Kalifornijos un-to Dicksono meno galeri-

joje; New Yorke regionalinėje parodoj; Los Angeles Art Association Galerijoje; Phillip Schaeffer galerijoje; Prospectus Art '70, Huntington Beach, Festival of Arts, Inglewood, CA; McKenzie galerijoje, L. A.; ir Gryphon galerijoje, Denver, Colo. Be to, buvo surengusi parodas Los Angeles, Cleveland ir Rochesterio miestuose.

Priklauso "Los Angeles Art Association" draugijai, Beverly Hills Art League, ir Westwood Art Association.

1972 Beverly Hills Art League festivalyje laimėjo Beverly Hills City Landscape kategorijoje pirmąją premiją.

Dail. A. J. Vaikšnoras, Cleveland, Ohio, taip yra aptaręs I. Pēterienės kūrybą:

"Ilonos kūriniai pažadina žiūrovo žingeidumą. Nors jos kūrinių idėja ir suvokiama, tačiau kažkas mūsų vaizduotę pažadina išpūdžiams, kurie siekia toliau už spalvų horizonto."

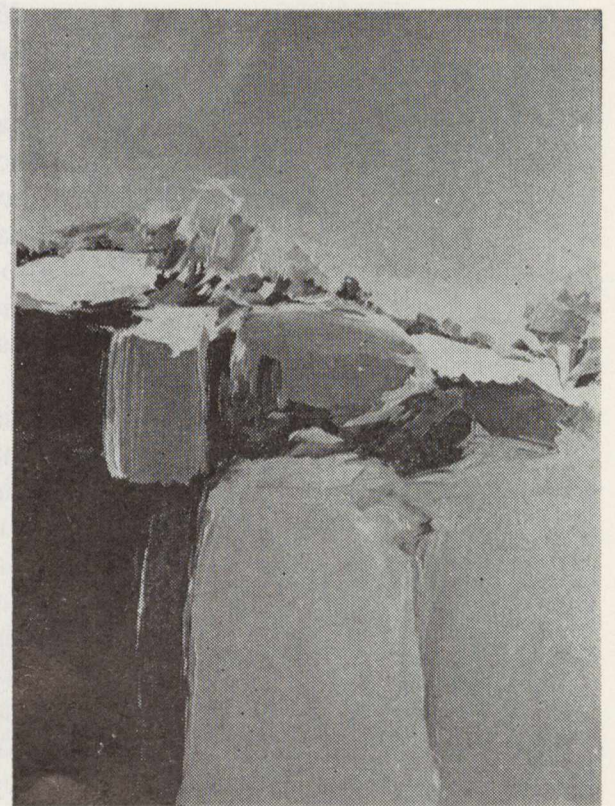

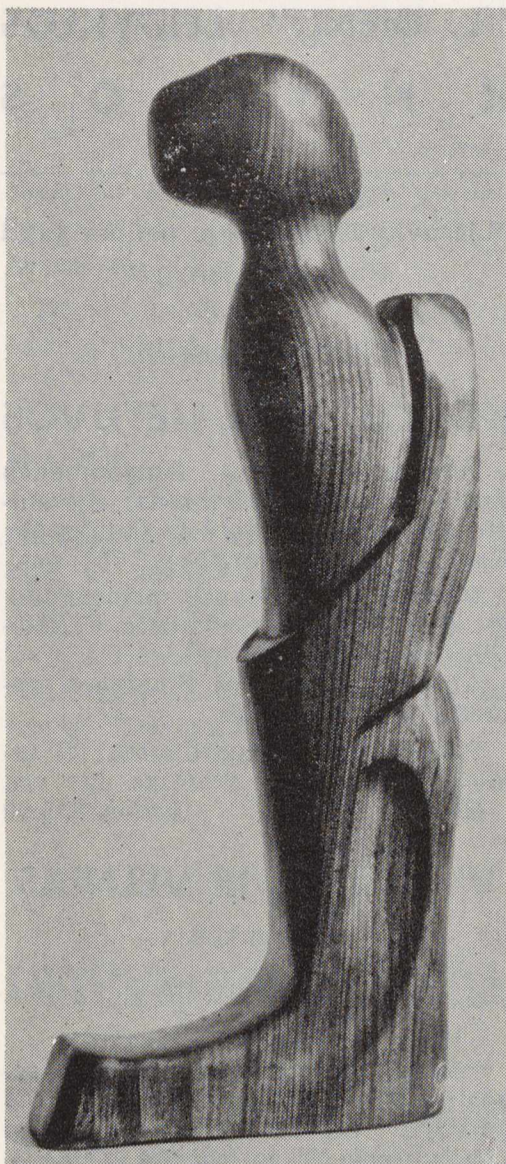
Pirmas sniegas, aliejus.

The First Snow, oil painting

I. Pēterienė — PAVASARĒJANT.

The Approach of Springtime

SKULP. P. GASPARONIS

Pranas Gasparonis kilęs "iš pa Utenas", dabar gyvena Los Angeles, Calif. Ant jo likiminių svarstyklių visą laiką rungtyniavęs menas ir inžinerija, kai, pagaliau, pastaroji pusė, tėvams spūstelėjus, nusiųrė.

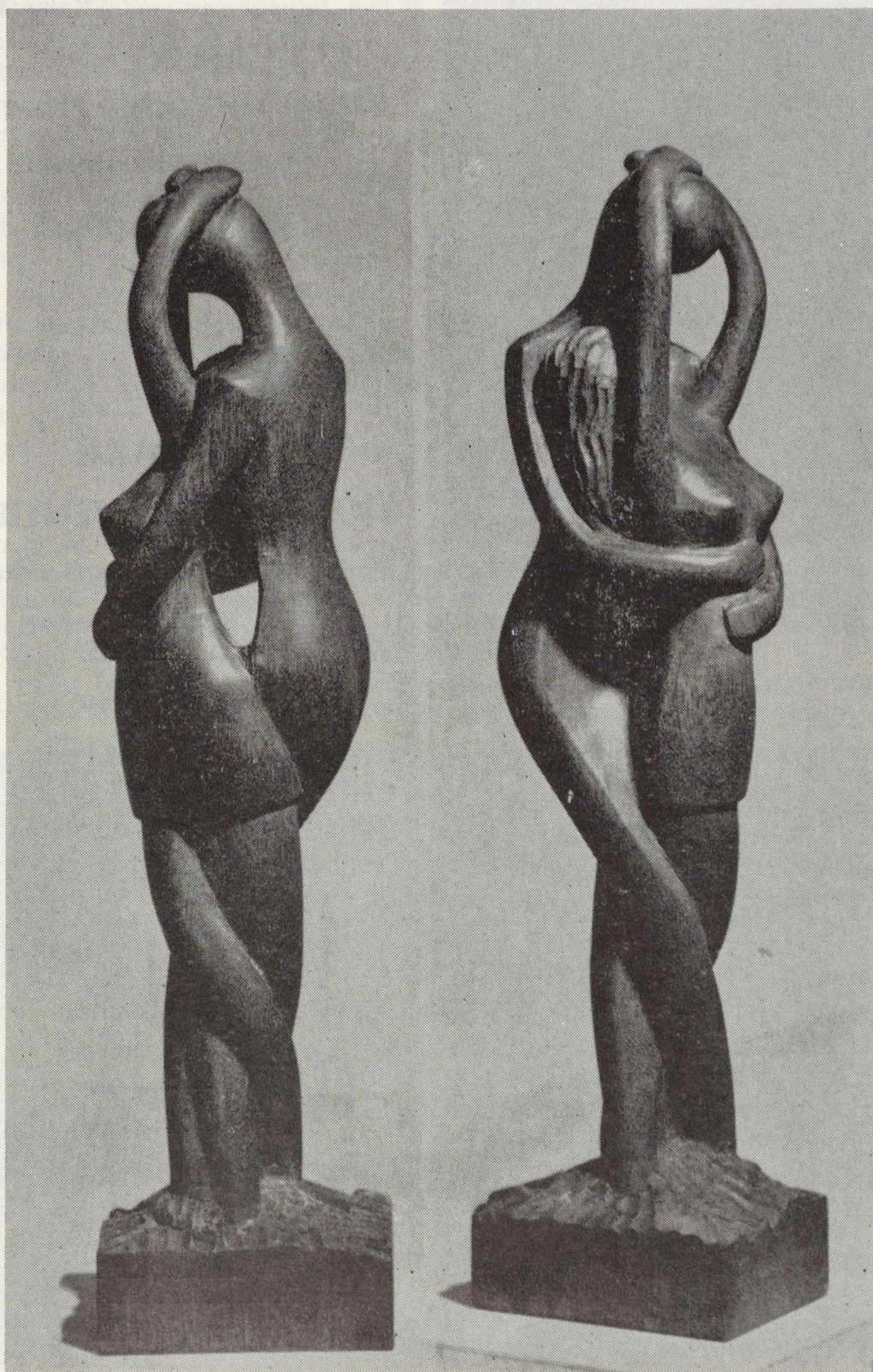
Lietuvoje, tėviškės lauke, puodžiaus iškasinėtas molis sugundęs Praną pabandyti lipdybą. Tai buvo pirmieji jo skulptūriniai darbai. Vėliau jis praktikavo medžio drožybą tautodailės temomis, o Muencheno stovykloje buvo net įsteigęs medžio drožėjų kursus, kur su dabar Paryžiuje gyvenančiu skulptoriumi Antanu Mončiu lektoriavo.

Jungtinėse Amerikos Valstybėse, atsiradus progai ir sąlygoms, 1966

P. Gasparonis, *Permaidavimo arija*
The Aria of Entreaty by Pranas Gasparonis

Skulptorius P. Gasparonis su ruošiamą skulptūra bronzai "Lopšinė".
Lullaby, a bronze sculpture by Pranas Gasparonis.

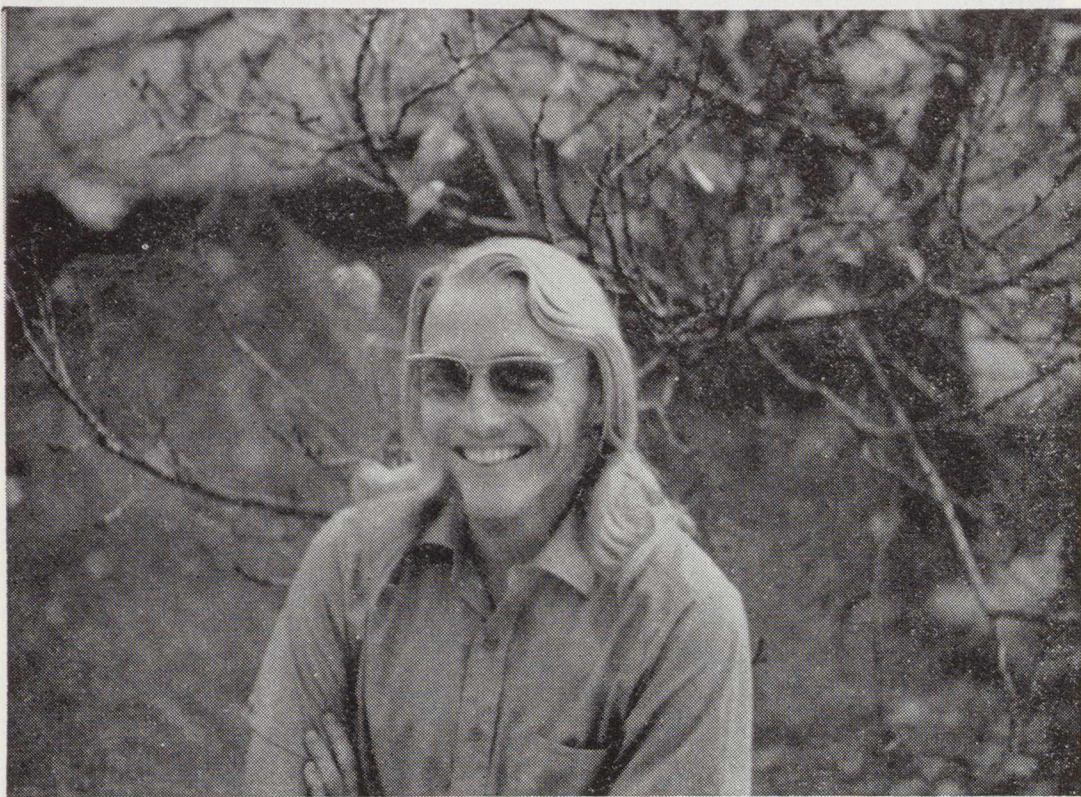
MEILĖ. P. Gasparonis
Love by P. Gasparonis.

m. svarstyklės pasviro meno pusėn, kai P. Gasparonis pradėjo meno studijas L. A. miesto kolegijoje. Po to skulptūros žinias gilino Otis Meno Institute. 1972 m. — privačiai pas skulptorių Richard Boyce studijavo kompoziciją; ir pas skulptorių-vitražistą Roger Darricarrere — bronzos liejimą.

1970 metų vasarą su College Abroad organizuota, Dr. Russel Cagialosi vadovauta, grupe gilino meno istorijos žinias Ispanijoje ir Prancūzijoje.

Pirmąją ir sėkmingiausią darbų parodą P. Gasparonis turėjo Los Angeles mieste 1970, kai iš 60 skulptūros darbų buvo parduota 50%, gi iš 60 keramikos darbų liko tik 10% neparduota. 1970 m. vasario 16-tosios parodon Chicagoje buvo pasiuntęs 5 skulptūras. 1972 m. dalyvavo Long Beach Art. Assn. metinėje parodoje. Šiais metais birželio mėn. "Lietuvių Dienos" išvakarėse ir per šv. Joną vėl pamatysime naujų P. Gasparonio kūrinių.

Į Lietuvių gydytojų korporacijos "Fraternitas Lituanica" ruošiamą parodą, kuri bus atidaryta birželio 9 d. Chicagoje, P. Gasparonis pasiuntė dvi bronzas ir vieną medžio skulptūrą.

Vytautas Sakalauskas

“Plaukiantis X – simbolis žmogaus kūno...”

V. Sakalauskas gimė 1971 m. Newark, N. J. Su tėvais persikėlė į Los Angeles ir jau iš mažens pradėjo paišyti spalvotomis kreidomis ir vandeniniais dažais.

Būdamas 8 metų, mokėsi pas dail. Joną Andrašūną ir jau pradėjo mėginti aliejiniiais dažais piešti. Vėliau lankė Barnsdall meno centrą ir mokėsi pas dail. J. Carillo. Šv. Kazimiero parap. mokykloje buvo “klasės menininkas” ir padėdavo mokytojams darant įvairius meno projektus.

Lankė Loyolos gimnaziją, kur studentų meno parodoje laimėjo I ir II premijas 1966. Taip pat dalyvavo Jaunimo švenčių parodose. Baigė Marshall gimnaziją, kur pasižymėjo žinomo meno autoriaus ir dail. Renė Paiolos klasėse. Buvo priimtas į Los Angeles Art Association. Artisto Peter Bonorz na-

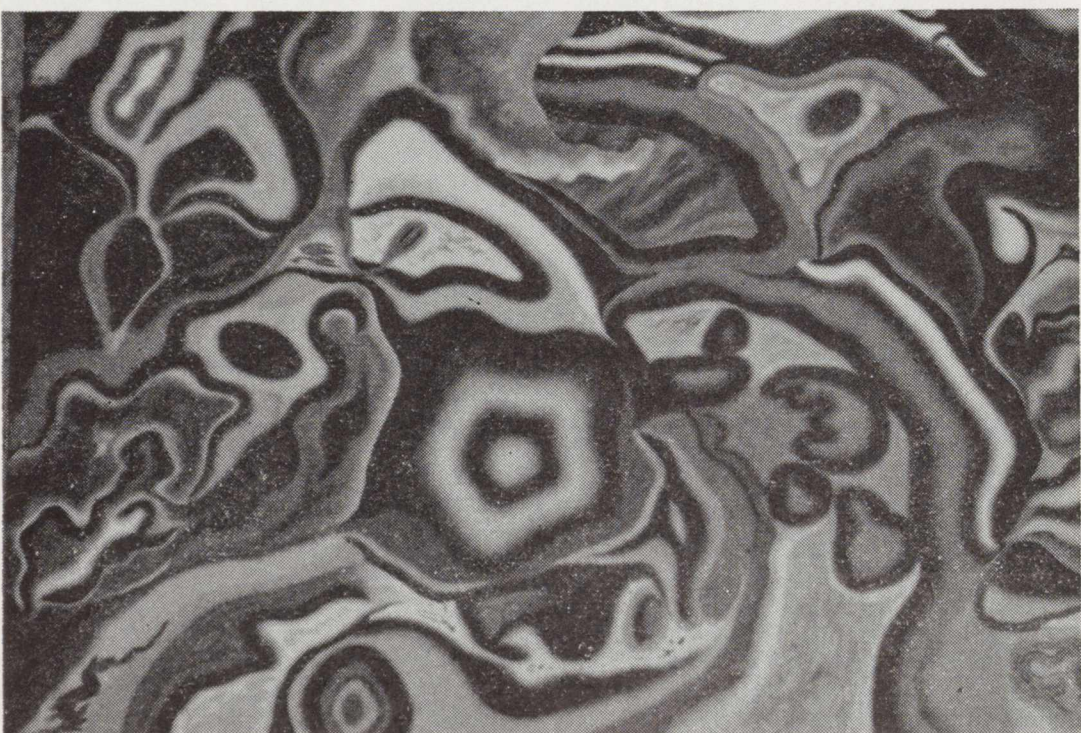

Noumenonas, I dalis.

Noumenon, part I

Noumenonas, II dalis.

Noumenon, part II

muose surengė antrą individualią savo darbų parodą; dalyvavo Los Angeles miesto meno festivalyje, ir 1972 m. dalininkų parodoje Chicagoje Jaunimo Kongreso metu.

Yra numatęs dalyvauti International Student Center prie UCLA dviejų menininkų parodoje š. m. gegužės-birželio mėn. ir jungtinėje lietuvių dailininkų parodoje Šv. Kazimiero parapijos “Lietuvių Dienos” programoje.

Apie savo meną Vy. Sakalauskas sako: “Kylant iš derlingos tuštumos, spontaniškas menas yra gamtos išsiveržimas per kūną. Gamta ir dvasia yra vienas kitam lyg veidrodžiai. Žmonių visos estetinės idėjos bei idealai yra gamtoje, panašiai kaip sąmonėj. Meno pareiga yra iškelti šitai ir parodyti žmogui gynimo neišsakomą grožį ir gilumą.”

Dabartinė menininko tema yra “Plaukiantis X”. Tai simbolis, esąs

žmogaus kūno struktūroje ir kromosomose, akmenyse, debesyse ir t. t., — sako Vytautas Sakalauskas, — o taip pat net carbono molekulėje, kuri yra pagrindinis pasaulio atomas.”

Ateinančią vasarą jaunas dailininkas žada vykti į Indiją kartu su dr. prel. P. Celiešium (kuris tą kelionę ir finansuoja). Ten jis tikisi pagilinti žinias apie kitas kosminio meno formų paslaptis.

“L. DIENŲ” LEIDYKLOS K N Y G O S

“Lietuvių Dienų” ad-je galima gauti šių ir kitų knygų:

Gen. St. Raštikis

KOVOSE DĖL LIETUVOS

Buvusio Lietuvos Karluomenės vado atsiminimai. I tomas: Gyvenimo audrose (vaikystė ir jaunystė); Karluomenės vadovybėje. 704 psl.

II tomas: Okupantų priespaudoje; Sudužusio laivo keliais (Vokietijoje ir JAV). 688 psl.

Abu tomai gausiai iliustruoti re-tomis fotografijomis.

Pirmas tomas išparduotas; II tomo nedidelis egz. skaičius dar yra likęs. Kaina \$10.00

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos

Ignas Šeinus

Viršelį piešė A. Korsakaitė
Pomirtinis vieno žymiausių senosios kartos rašytojų-beletristų leidinys. Su Juozo Lingio žodžiu apie autorių ir jo kūrybą. Kaina \$3.00

MŪSŲ POEZIJOS LEIDINIAI

Gražina Tulauskaitė

Vakarė banga

Poezija

Aksominiais viršeliais

128 psl., kaina \$2.00

Elena Tumienė

KARALIAI IR ŠVENTIEJI

A. Korsakaitės viršelis ir violetės

Kaina \$2.50

Nerima Narutė

RELIKVIJOS

Lyriniai natūrmortai

Viršelio aplanką piešė P. Jurkus

Kaina \$2.00

Aleksandras Radžius

PAUKŠČIŲ TAKAS

Viršelio aplankas Pauliaus Jurkaus

Kaina \$1.50

Alfonsas Gričius

PAŽADINTI SFINKSAI

Kaina \$1.50

“LIETUVIŲ DIENOS”

4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA

Lietuvių kalbos profesorė Illinois Universitete dr. J. Reklaitienė su žurnalistu dr. J. Prunskiu.

Dr. J. Reklaitienė, a lecturer in Lithuanian at the Illinois University.

Dešinėje —

Illinois universiteto slavų dep-to vadovas prof. N. Moravcevič kalbasi su žurnalistu J. Prunskiu.

Prof. N. Moravcevič, head of Slavik Dept. of Illinois University, chatting with Rev. J. Prunskis, editor of "Draugas".

Foto V. Noreika

LIETUVIŲ KALBA DIDŽIAJAM ILLINOIS UNIVERSITETE

Viena iš didžiausių šio krašto aukštųjų mokyklų yra Illinois universitetas. Galima pasidžiaugti, kad viename svarbiųjų jo padalinių — Chicagoje — jau yra įvestas lietuvių kalbos dėstymas. Universitetas lietuvių kalbos kursui labai palankus. Šį kursą globoja Slavų departamentas, kurio vadovas prof. dr. Nicholas Moravcevič yra pats mažumų — serbų kilmės ir sakosi jaučia daug prielankumo toms tautoms, kurių kultūras užplūsta didieji kaimynai. Jis net prasitarė, kad universiteto Slavų departamentas nori lietuvių tautai atitaisyti tas skriaudas, kurias slavai yra padarę.

Lietuvių kalbos kursas Illinois universitete yra įvestas Lietuvių Bendruomenės Švietimo Tarnybos pastangų dėka. Čia daug iniciatyvos parodė J. Kavaliūnas ir L. Raslavičius. Šiuo metu L. Bendruomenė dar prisideda prie lietuvių kalbos kurso finansavimo, bet po poros metų pats universitetas yra pasirūpęs ir finansinius reikalus perimti, kad tik būtų pakankamai lietuvių kalbos studentų.

Dabar studentai dirba net trimis grupėmis. Pradedančiųjų kurse yra net visai ne lietuvių. Vienas net magistro laipsnio besiekiąs anglų-

vokiečių kilmės vokiečių, pamėgęs lietuvių kalbos studijas ir uoliai lankąs paskaitas. Net ir tie nelietuviai jau gana sklandžiai paskaito lietuviškus tekstus, juos verčia, moko lietuviškų dainų.

Antrame kurse — pažangesnieji, lankę lituanistines mokyklas. Čia plečiamas jų gramatikos žinojimas ir jų žodynas, skaitant Maironio, Vaižganto ir kitus raštus.

Trečiame kurse einama lietuvių kalbos istorija, išryškinami jos senoviškieji bruožai, lyginama su graikų, lotynų kalbomis, nagrinėjama lietuvių kalbos struktūra, panaudojant pačius naujausius metodus, lyginant lietuvių kalbos garsus su studentų jau žinomais lotynų, prancūzų, ispanų, vokiečių, rusų kalbomis. Nagrinėjama lietuvių k. linkniavimo sistema lingvistiniu atžvilgiu. Ateinančiais metais bus įvestas lietuvių literatūros kursas.

Kadangi universitetas duoda kreditus už lietuvių kalbos kursą, tai daugeliui studentų yra dar naujas interesas lankyti šias paskaitas, o kai kurie čia atvyksta tik egzaminų išlaikyti ir gauti reikiamas užskaitas.

Dėsto jauna kalbininkė prof. dr. Janina Konaukaitė-Reklaitienė, gyvenanti už 45 mylių nuo Chicago, bet nebijanti keturis kartus savaitėje ten ir atgal padaryti 90 mylių kelią, kad galėtų vesti lietuvių k. kursus. Ji Berkeley universitete yra gavusi klasikinių kalbų magistro laipsnį, o Stanfordo universitete doktoratą iš lingvistikos, parašiusi disertaciją tema: Analoginių pakeitimų teorijos pritaikymas lietuvių kalbai.

Ji džiaugiasi, kad pats Illinois universitetas užsakė Lietuvių Enciklopediją, periodiškai užsako lietuviškų knygų, o paskutiniu metu nupirko turtingą a.a. prof. A. Saliū lituanistinę biblioteką. **J. Pr.**

Premija už vertimus iš lietuvių kalbos

Lietuvių rašytojų kūriniam plačiau pasaulyje paskleisti Lietuvių Rašytojų Draugija skelbia **Petro Varkalos vardo literatūrinę premiją**.

Premijos nuostatai:

1. Premija skiriama už lietuvių rašytojo-jos prozos kūrinį — romaną, novelių rinkinį, dramą, arba jo sureduotą ar išverstą lietuvių prozos antologiją, pasirodžiusius 1974-76 metais anglų kalba.

2. Premijos dydis — 1000 anglų svarų (apie \$2500). Jos iniciatorius ir mecenatas Petras B. Varkala, Purley (Surrey), Anglija.

3. Komisiją premijuotinam veikalui atrinkti skiria Lietuvių Rašytojų Draugija. Be trijų LRD narių, išsamiai pažįstančių literatūrą anglų kalba, komisijoje dalyvaus bent vienas nelietuvis tos srities specialistas ir premijos mecenatas.

4. Premijuojamas verstinis veikalas turi atitikti šiuos reikalavimus:

- Jis turi būti literatūriškai vertingas;
- Jo autorius gyvenęs laisvajame pasaulyje;
- Jo leidykla pakankamai žinoma, kad būtų garantuota veikalui žymiosios spaudos recenzijos ir bent vidutinis tiražas.

5. Nėradus premijuotino veikalų, komisija gali minėtąją premiją paremti jau išversto literatūrinio atžvilgiu vertingo rankraščio išleidimą žinomoje leidykloje, jei tokios paramos leidykla pareikalautų.

6. Nei premijuotino, nei remtinio veikalų neradus, premija atidedama 1977-79 metams.

Illinois un-to lietuvių k. studentų grupė, iš kairės: B. Angelus, R. Lewis (amerikietis, siekiąs magistro laipsnio), R. Gerulis, T. Waychas, A. Navickas, K. Tauras; II eilėje: E. Leipus, V. Gudelis, K. Smith (amerikietis anglų-vokiečių kilmės), P. Sirevičiūtė, P. Petraitytė, A. Smulkaitytė; prof. J. Reklaitienė, "Draugo" red. kun. J. Prunskis.

A group of the Lithuanian language course students of Illinois University, with their professor, Mrs. Reklaitis, and "Draugas" ed. J. Prunskis.

KNYGOS IR AUTORIAI

Knyga apie Jurgį Krasnicką

Praėjusiais metais suėjo 50 metų nuo Jurgio Krasnicko mirties. Jis 1922 m. spalio mėn. nežinomų piktadarių buvo nužudytas grįžtant į namus. Jaunuolis buvo plačiai pasižymėjęs ne tik moksle, bet ir politinėje bei visuomeninėje veikloje. Jo prisiminimui pagerbti ir įamžinti jo bendralaikio būrelis kartu su velioniu išgyventų darbų išpūdzius ėmėsi istorikas Vincas Liulevičius, Jurgio svainis, kurio žodžiais, šiuo leidiniu norėta jo draugams jį priminti, o jaunimui parodyti bendraamžį jaunuolį, sugebėjusį laiką panaudoti idealų vykdymui.

Šiame leidinyje V. Liulevičius kondensuotai paliečia Jurgio Krasnicko biografiją, pradėdamas jo gimimu Atesnykų kaime ir krikštu Kriokialaukio parapijos bažnyčioje. Toliau jo pirmieji mokslo žingsniai Simno pradžios mokykloje ir aukštesniojo mokslo siekimas — Mariampolėje, Vilniuje, Voroneže... 1921 m. jis baigia Mariampolės gimnaziją ir po to vienerius metus studijuoja Muensterio un-te filosofiją, fiziką ir matematiką. Besirengiant išvykti antriems studijų metams į Wuerzburgo universitetą, nežinomo nusikaltėlio kulka 1922 spalio 25 d. nutraukia jo gyvybę.

Knygoje telpa jo draugų atsiliepiamai, paskelbti spaudoje šiam tragiškam įvykiui atžymėti. Taip pat randame Jurgio kūrybos pavyzdžių, tilpusių spaudoje: straipsnių, recenzijų, eilėraščių ir korespondencijų; Krasnicko gyvųjų bendraamžių prisiminimai iškelia jo kaip žmogaus ypatybes ir charakterio bruožus.

Jų prisiminimu, Jurgis buvo ramaus, gero būdo, logiško galvojimo, gražiai nuaugęs, aiškaus ir tvirto politinio nusistatymo jaunuolis. Mokėjo keletą kalbų. Daug dirbo katalikiškose organizacijose, vadovavo ateitininkams, buvo aktyvus konferencijų dalyvis, pasižymėjęs iškalbingumu, gera ir greita orientacija. Nepriklausomybės kovų metu stjo savanoriu ir padėjo verbuoti vyrus į kariuomenę. Talkino ir krikščionių demokratų partijai rinkiminės agitacijos metu.

Knygoje kai kur randame ir šiek tiek prieštaravimų. Pavyzdžiui, Saliamonas Baltūsis, vėliau teisininkas, mokėsis su Jurgiu paskutinius trejus metus Mariampolės gimnazijoje ir kartu ją baigęs, sako, kad jis mokslo atžvilgiu buvęs vidutiniškas; antras jo bendraklas, Julius Plaušinitis, sako Jurgį buvus virš vidutinių gabumų; gi dr. Izidorius Kaunas prisimena jį kaip neįprastų gabumų. Kuris teisingas? Tie prieš-

taravimai greičiausia bus kilę dėl tolimes praeties įvykių primiršimo ar dėl asmeniško požiūrio į vertinamą asmenį.

Knygoje lieka neiškumas, ar Krasnickas buvo auka kriminalinio nusikaltimo, ar jis buvo nužudytas kaip bekompromisinis lietuvis patriotas ir katalikas.

Skaitytojui į akis krinta dažnai kurių dalykų pasikartojimai; bet dėl to autorius aiškinasi, kad parašius vienalytę biografiją, iš turimos medžiagos, pagal šiuo laiku iškeltinas vertybes, daug medžiagos būtų tekę atidėti į šalį. Be to, nulėmę ir kiti svarbūs motyvai.

Knyga pailiustruota daugeliu retų nuotraukų, pridėtas žemėlapis vietovių, minimų tekste. Monografija įdomi perskaityti ne tik vyresniesiems, bet ir jaunimui, ieškančiam tauraus jaunolio pavyzdžių.

Ignas Medziukas

DĖL LEVO TOLSTOJAUS LIETUVIŠKOS KILMĖS

Bronys Raila mums rašo:

1973 m. balandžio mėn. "Lietuvių Dienų" nr. prel. dr. J. B. Končius rašė:

"...Jis vadinosi ne Tolstoj, bet INDRIS. Kada ir dėl ko jo vienas iš protėvių savo pavardę pakeitė į TOLSTOJ — man taip pat dar nepavyko išaiškinti..."

Prelatas toliau pridėdą, kad tokius tvirtinimus girdėjęs iš L. Tolstojaus dukters Aleksandro, Tolstojaus Fondacijos žinomos pirmininkės New Yorke 1944 metais. Vėliau jis mėginęs šių tvirtinimų tikrumą ištirti, bet rimtų liudijimų neradęs, o Tolstojaus duktė taip pat lig šiol neišpildžiusi pažado pateikti dokumentus iš savo archyvų.

Norėčiau ta proga jūsų magazino skaitytojams patikslinti, kad Levo Tolstojaus lietuviškos kilmės problema nėra naujiena ir kad ji nuo seno gana aiški. Pavyzdžiui, po šio karo Paryžiuje einančiam kultūros žurnale PREUVES kartą buvo pateikta smulki Tolstojaus geneologija nuo pat Indrio laikų (gaila, to numerio nepasaugojau). Bet kad Tolstojaus "visi tėvai ir protėviai kilę iš Lietuvos", tai toks tvirtinimas yra kiaurai klaidingas. Čia arba prel. Končius neteisingai bus atpasakojęs, arba Aleksandra per entuziastiškai išdėstė savo "lietuviškumą". Čia būta arba aiškaus nesusipratimo, arba tikros klaidos.

Kas norėtų susipažinti su Tolstojaus "lietuviška kilme", sakysim, tepaskaito 1965 m. Paryžiuje Librairie Arthème Fayard išleistą labai plačią ir vieną iš pačių geriausių monografijų apie L. Tolstojų (po poros metų Amerikoje buvo išleistas ir geras to veikalo angliškas vertimas). Monografijos autorius

— Prancūzų Akademijos narys, labai žymus prancūzų rašytojas Henri Troyat (pavardę pakeitęs ir suprancūzėjęs I pas. karo rusų emigrantų sūnus.).

Šios monografijos pačioje įžangoje (8 psl.) H. Troyat pateikia niekeno neginčijamus duomenis, jog ir pats Tolstojus visada vedė savo kilmę iš lietuvių riterio Indrio šeimos. Vienas iš tų Indrių XIV šimtetyje įsikūrė Černigove ir buvo pakrikštytas. Didysis kunigaikštis Bazilijus Aklasis to Indrio proanūkiui davė Tolstojaus (storulio, drūtojo) pavardę. Tolstojai vėliau susigiminiavo su rusų didikų giminėmis, išugdė įžymių asmenų, aristokratijos pakopose pasiekė grafų titulo.

Deja, istorija vėliau nemini jokio jų dėmesio savo kilmei, lietuvių tautai, jos kalbai, kultūrai ar politinėms aspiracijoms. Nors Levo Tolstojaus etinė-humanistinė teorija XIX-XX amžiaus sąvartoje buvo susidomėjęs ne vienas lietuvis šviesuolis (kai kurie su juo tiesiai yra susirašinėję), bet apskritai Tolstojaus pažūrom į lietuvių tautos reikalus, bent jo jaunystės laikotarpiu, mum nėra jokio pagrindo žavėtis ir jį "savintis".

Kas iš to, kad senatvėje rašytojas abstrakčiai sakėsi prieš autokratų bei tironus. Henri Troyat savo veikale (282 psl.) prabėgom pažymi, kad Tolstojus vien neigiamai vertinęs 1863 metų lenk-lietuvių priešrusišką sukilimą. Jis nesupratęs, kam lenkai (o su jais ir lietuviai) turėtų mirti už išsisilaisvinimą ir savo nepriklausomybės atstatymą. Kaip ištikimas caro pavaldinys, Tolstojus pasitikėjo caro valdžios išmintimi ir dargi norėjęs užsirašyti savanoriu į karą prieš sukilėlius. Tik Troyat, kuriam prancūziškas sąmojis nesvetimas, ta proga čia pat pažymi dar kitą "lietuviškos kilmės" jauno rašytojo priežastį mestis karan prieš jo pro-pro-prosenelio Indrio tautiečius. Girdi, "faktas buvo, kad jis norėjo išvykti karan ne tiek lenkų naikinti, kiek pasinaudoti proga pabėgti nuo žmonos..."

Tolstojus turėjo daug vaikų. Šalia garsiųjų romanų, parašė daug brošiūrų apie moralę ir artimo meilę. Bet su žmona labai blogai sugyveno ir, žiliausios senatvės sulaukęs, pagaliau ryžosi nuo jos pabėgti. Deja, "laisvė" buvo labai trumpa: rašytojas mirė kažkur bėgdamas, mažoje geležinkelio stotelėje 1910 metais. (Retai kas bėga nuo žmonos, sulaukęs 82 metų amžiaus...)

Gal reikėtų padėkoti prel. Končiui už Tolstojaus lietuviškos kilmės klausimo kėlimą mūsų spaudoje. Bet atsakymai jau gana žinomi ir kažin, ar verti didelių naujų tyrinėjimų. Nėdidelė ir mums garbė š to, kad lietuviško kraujo palikuonys taip totališkai nutausta.

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Liūnė Sutema, **Badmetis**. Poezija. Išleido Jūrų Skautijos korporacija Gintaras 1972. Spaudė M. Morkūno spaustuvė, Chicagoj. 82 psl. Kaina nepažymėta. Aplanką piešė Dalia Lukošūnaitė.

Jurgis Gliuda, **Sunkiausiu keliu**. Romanas. Išleido Dr. K. Griniaus Fondas 1973 m. 251 psl. Kaina \$5. Aplankas dail. Br. Murino.

Jurgis Jankus, **Užkandis**. Pasakojimai. Išleido "Ateitis", 1973. Aplankas R. Laniausko. 216 psl. Kaina \$4.50.

Galima gauti pas platintojus ir "Ateities" leidykloje: c/o Mrs. M. Bajorūnienė, 17689 Goldwin Drive, Southfield, Mich. 48075.

Naujos knygos: Badmetis, Sunkiausiu keliu, Taikos rytas (praėjusiam nr. paminėta) Po angelų sparnais (paminėta praėjusiam nr.).

Hamiltono choro "Aido" plokštelė

Prieš kelias savaites šis jaunas choras įdainavo ir išleido 13 dainų plokštelę "Baltosios gėlės". Chore dainuoja 60 mergaičių (jos visos gimnaziščių amžiaus). Dainas palydi kanadiečių profesinis orkestras. Plokštelėje girdisi smuikas, vargonai, būgnai ir kiti muzikos instrumentai. Chorui vadovauja solistas Vaclovas Verikaitis, kuris kai kuriose dainose atlieka solo partiją. "Aido" chorisčių balsai skamba žavingai. Ypač jautrus piano ir pianissimo.

Plokštelę gamino Toronto RCA Victor bendrovė (V. M-la)

Pirmoji naujai susikūrusio Čiurlionio ansamblio šokių repeticija Vienoje, Austrijoje, 1944 m. rudenį. Sagio "lenciūgėlis" su Nijole Vienožinskaite, Brone Jameikiene, Aliute Karazijiene ir Kleva Vidžiūniene. First rehearsal in Vienna, 1944, of the newly born Čiurlionis Ensemble.

Liudas Sagys, Grandinėlės vadovas.

1941 m. Vilniuje prie Valstybinės Filharmonijos buvo įsteigtas Liaudies Ansamblis, kuriame Jono Švedo ir Marijos Baronaitės vadovaujamoje grupėje šoko ir Liudas Sagys. Jis taip pamilo lietuvių tautinius šokius ir dainas, kad ir vėliau, kai karas nutraukė Liaudies Ansamblio veiklą ir išsklaidė jo narius, Liudas Sagys, vokiečių priešlėktuvinės uniformoje Vienoje, Austrijoje, susirado prie muziko Mikulskio ir tos pačios Marijos Baronaitės besiglaudiantį jaunimą ir nedvejodamas stojo atgal į jo eiles. Laimė lydėjo ansamblį, tada pasirinkusį Čiurlionio vardą. Nei bombos, nei nedatekliai neatbaidė jau-

nų žmonių. Čia Sagys suaugo su liaudies šokiu ir daugiau gyvenime nuo jo nebenutolo. Priešingai, — atkeliavęs į Ameriką su savo nuostabia talkininke žmona Aleksandra, jis dar labiau sielojosi mūsų šokių išryškinimu, jų praturtinimu ir jų iškėlimu į tarptautinę areną. Jo ilgų metų svajonės išsipildė: jis savo jaunatviška dvasia uždegė keletą šimtų jaunų širdžių, kurie nepabijojo sunkaus, drausmingo, daug pasiaukojimo reikalingo darbo. Jis, praturtinęs ir paįvairinęs mūsų šokį, iškėlė iki tokio lygio, jog smagu jį su pasididžiavimu rodyti plačiajam pasauliui. Mes turime būti dėkingi tam kukliam Lietuvos lygumų sūnui, lietuvių tautiniams šokiams paskyrusiam apie trisdešimt savo gyvenimo metų. (K.)

Liudas Sagys su savo šokėja, dabartine R. K. Vidžiūniene, Panevėžio teatro kieme 1943 metais.

L. Sagys, and his dancing partner in the courtyard of the theatre of Panevėžys, 1943.

St. Catherines, Canada. "Žalgirio" skautų vietininkija, atšventus savo veiklos 20 metų sukaktį.

Iš kairės: vyr. skautininkai — S. K. Batura, S. M. Gverzdienė, L. Milukienė, P. Molis, S. Vl. Morkūnas.

"Žalgiris" Scouts in St. Catherines, Canada, celebrate their 20th anniversary with the leaders of Lithuanian American Scouthood participating.

Foto V. Bacevičius

Dabartinė lietuvių skautų vyr. vadovybė (iš k.): pirm. S. S. Gedgaudienė, V. S. A. Saulaitis, vyr. skn. L. Milukienė, vyr. skn. P. Molis.

Present leaders of the Lithuanian Scouthood in America.

Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjungos valdyba. Iš kairės: M. Stankūnienė, kasininkė, M. Šileikis, spaudos atstovas, Vl. Vaitiekūnas, pirmininkas, Aldona Labokienė, sekretorė. Fone dail. Dagių skulptūros. Foto M. Nagis

AMERIKOS LIETUVIŲ DAILINKŲ SĄJUNGA

buvo įkurta 1956 metais Chicagoj. Sąjungos nariais gali būti visi dailininkai, gyveną laisvajame pasaulyje. Sąjunga dabar turi 29 narius, iš jų 18 Chicagoje. Sąjunga yra įsikūrusi "Čiurlionies Meno Ga-

lerijoje", kur renkami dailininkų kūriniai atsikuriančiai Lietuvai.

Dabartinė sąjungos valdyba dar šiais metais yra numčiusi išleisti A. L. Dailininkų Sąjungos narių kūrinų almanachą.

1985 metais sąjunga ruošiasi plačiai paminėti Čiurlionies 100 metų gimimo sukaktį.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

MAY

1973

Liudas Sagys and Mrs. Aleksandra Sagys with their sponsors and hosts in Los Angeles after concert at Pepperdine University.

From left to right: A. Adamonis, L. Zaikienė, Msgr. J. Kučingis, Liudas Sagys, G. Kazlauskas, Mrs. A. Sagienė, J. Činga,

Jų darbas ir organizacija atvežė Grandinėlę į Los Angeles. L. ir A. Sagiai, Grandinėlės vadovai, su sponsoriais ir svečiais po koncerto Pepperdine universitete.

Živilė Kliorytė and Alvydas Narbutaitis, "Grandinėlės" dancers: From the choreographic sketch "When the Daughter is left alone".

Pagrindiniai šokėjai choreografiame vaizdelyje "Duktė viena namie liko".

GRANDINĖLĖ

"Grandinėlė" performance brings them a standing ovation from their Los Angeles spectators at the Wilshire-Ebell theatre.

Po "Grandinėlės" pasirodymo Los Angelėse Wilshire-Ebell teatre žiūrovai sustoję palydi šokėjus ir vadovus karštasis aploдиментаis.

Photo — J. Garla

"Grandinėlė" Folk Dance Ensemble of Cleveland is one of the finest groups in the nation. The publicly acclaimed Lithuanian dance ensemble was organized 1953. Continually guided by Liudas Sagys, former member of the National State Folk Ensemble of Lithuania, this widely traveled 60 member group has been enthusiastically received by capacity audiences in Boston, Chicago, Detroit Cleveland, Hartford, New York, Philadelphia, Toronto and now — in Los Angeles.

In 1970 Grandinėlė made a very successful tour of Colombia and Venezuela.

In 1972 the troupe travelled to Europe and presented Lithuanian Folk Dances in major cities of England and West Germany. The highlight of the European tour was an audience with Pope Paul VI in Rome.

Frank Hruby, music critic for **The Cleveland Press**:

... these talented young people have put together a program of lovely folk grace and charm, one which is as near to professional as it can possibly be and still be amateur. The men are handsome and the girls constitute without a single

exception a singularly beautiful group... here is a group you should not miss.

The Wonderful World of Ohio Magazine:

"... the lively young dancers are radiant and vigorous in their brilliant and intricate precision under perfectionist Sagys.

Jane Scott, staff writer for the **Cleveland Plain Dealer** reports on Grandinėlė's tour of So. America:

MEDELLIN, Colombia — Cleveland's Lithuanian folk dancers nearly brought down the house at a municipal auditorium concert here.

"The group was fresh and beautiful. We haven't had presentations like this here," said Julio Hernandez, editor and the owner of the newspaper "El Columbiano". Adjectives like "magnifico" and "brillante" popped up in news reviews.

Bogota, Colombia — Almost a full house turned out at the historic Teatro Colon June 19-20 to see Cleveland's young Lithuanian Folk dancers, the Grandinėlė. "We get a lot more mileage out of cultural exchange such as this than a \$100 million loan...." commented U. S. Embassy Press Officer Walter Bastian.

Final scene from the "Grandinėlė" guest-concert at Ebell Theatre, Los Angeles.

"Grandinėlės" šokių koncerto Los Angeles programos finalas.

Stuttgarter Zeitung:

"Die litauischen Taenzer aus Cleveland ernteten vor einem fachkundigen Publikum sturmischen Beifall und wenden immer wieder zu Zugaben aufgefodert."

L'Italo Americano di Los Angeles, a weekly that for 65 years is serving the Western American community of Italians (over 1 million people strong in California alone) was most attentive and favorably appreciative in three extensive articles dedicated to the March 1973 guest appearances of "Grandinėlė" in Los Angeles:

In two of the articles D. Cerea touched on many aspects of Lithuanian ancient to present day history and the desperate attempts at national survival of even its refugees, when evaluating the deep mission underlining the presentations of "Grandinėlė" — "Un ammirabile balletto popolare lituano che se chiama CATENELLA" (May 10, 1973). The performances, their well deserved success and unrestrained

AT THE BALTIC WORLD CONFERENCE HEADQUARTERS

The Executive Committee of the Baltic World Conference (see LD January 1973, p. 20) held its recent meeting in New York at the office premises of its first president, Dr. J. K. Valiūnas.

The Estonians have reported on their progress in preparing a Memorandum to the Governments of States participating at the Helsinki Conference of European Security and Cooperation. The Estonians have also begun preparations for commemorating America's 200th anniversary of Independence in 1976.

The Latvians are preparing among other matters a publicity campaign to have the Radio Liberty broadcasts extended so that they reach the Baltic nationals.

Dr. Valiūnas gave his impressions from a recent trip to Europe about other countries (Spain, Ireland) who are also against having their present status quo territorial boundaries perpetuated. Then there are the problems of Germany, and the rivalry for domination between France and the Soviet Union.

A decision was reached to send delegations of Baltic representatives to the Security Conference in Helsinki and to have them cooperate in the struggle for the Independence of the 3 Baltic States.

One of the first responses to world-wide collaboration of the free Balts came from the Baltische Gesellschaft (Baltic Society) in Germany which held its annual meeting in Lueneberg on March 23rd — 25th. The Baltic World Conference may presently be reached by address of: Dr. J. K. Valiūnas, 29 W. 57th Street, New York, N. Y. 10019.

applause — "naturally make one think of what could be the success of our own ballet based on the even more picturesque Italian folk dances..."

Greatly impressed is also the authoress of the other article "Troppo Sentimentale", Laura De Stefanis (May 17), alone by reading the article on the Lithuanian folklore ballet. Having likewise been a witness of "the profundity with which a people conserves its proper traditions..." the writer reflects on her inner nostalgia of having to see similar ingenuous creative Italian artistic and cultural customs become extinct. Sources of pure water are being given up in exchange for the infiltrated waters of the cities...

us to Adelaide, and they take the vacant places. I regret that the courageous young singer is among those leaving the plane. Who will now offer us consolation if by misfortune we again might drift into another tropical sky-storm?

It is well after midnight when our bird of aluminum stretches into space again and is traveling toward the stars. At sunrise we descend in Adelaide, a city that by the gracefully light style of its houses reminds one of a slender girl in an ornate, fluffy gown of cheerful jungle-bred colors. I guess the princess must have been beautiful whose name has been conferred upon this city, the capital of South Australia.

From Adelaide we continue on toward Melbourne, the most English one of Australia's towns. The flight lasts a couple hours.

As soon as we land at the airport we are overcome by the smothering heat. Then it starts drizzling and a fog is pervading all over.

— The weather in Melbourne is as undecided as the mood of a woman, — one of the passengers is expostulating. — Here it is raining and in a moment the sun will be shining bright again.

— A mean comparison, and offending to women. Is it not so, Algis?

— —To the contrary. I believe this person has a great understanding of women.

— Since you are so smart, tell me then, what is my disposition: settled or not?

— I have not quite discovered this as yet. Though I am inclined to think that it is as constant as a summer day in Sydney.

— Oh, this is a fine comparison. Thank you.

Surely it would have been foolish of me to have answered Moira differently: for her I had dived into the ocean to hunt for pearls, I have been goldmining in underground caves — so what if her disposition would prove to be even much more changeable than the weather in Melbourne.

Our aluminum bird once again elevates us to the cool reaches of the high skies. It is carrying toward Sydney our weighty bodies and their volatile souls which just one day ago, while a storm was raging, were so reluctant to be separated from each other. Finally from our great altitude we are able to discern through some transparent clouds the arch of Sydney's bridge and the tall buildings on Elizabeth street. Our bird ceases to hum and has drawn together its wings at Mascot Airport.

I take Moira home. I do not go inside, however, so as not to raise

LITHUANIANS MAKE NEWS

ACADEMIC VERSATILITY

A fellowship program initiated in 1968 by the Thomas J. Watson Foundation enables college graduates of unusual promise to engage in an initial post-graduate year of independent study and travel abroad Administered in cooperation with 35 outstanding colleges and universities throughout the United States the Watson Fellowship provides a grant of \$6,000 (\$8,000 for married students).

A recipient of the Watson Fellowship for the coming year, among 70 other college seniors, is Gita Merkevičius, of New Haven, whose parents were born in Lithuania.

Gita will spend a year in the old country recording on tape the words and music of native folk songs so that they eventually can be transcribed into a musical score.

Gita is a French major at Connecticut College and chairman of the Student Advisory Board to the French Department. While spending her junior year in Paris she already has toured Lithuania for 10 days with a group of German-Lithuanian students.

In 1971 Gita had won the German Consulate Award for excellence in German while at Connecticut College where she has been a leader in various other student activities: religious, cultural, artistic. She is also active in the Lithuanian community of New Haven; has spent her summers at Lithuanian camps and is fluent in Lithuanian.

(From "The New Haven Register", Sunday, March 18, 1973).

her mother's suspicions that the daughter passed her vacation together with me. Having bid farewell to Moira I finally drive to my own apartment and find that much dust has settled down all over the place during the few weeks of my absence.

Translated from Lithuanian
by A. Milukas

● Vyts F. Beliajus, editor of "Viltis" (see LD front cover of April 1972 issue) has been invited by the Brigham Young University's International Folk Dance: s to accompany them as their guest on tour of Europe. "It will be my first tour overseas," he says. It "will include Spain, Italy, Israel (where we will stay the longest as guests of the government), France, Greece and London."

AUSTRALIAN EVENTS...

* The first Lithuanian to launch off on an Australian foreign service career is Algis Valtas. He has been assigned from Canberra for a two-year post beginning March 14, with the Australian diplomatic mission in Indonesia.

* The government subsidized Lithuanian Language Course, sponsored by the University High School in Melbourne has entered upon its third year of instruction this February. The graduates receive a "Leaving" certificate on completing the Course; it corresponds to the 6th year level of a Lithuanian Gymnasium. Efforts are made to obtain the rights of "Matric" for the students of Lithuanian, which would conform to the level of a complete graduation from a Gymnasium.

* A group of Australian delegates from Adelaide to the Second World Lithuanian Youth Congress (Chicago — Kent University — Romuva, Michigan — Toronto; summer 1972; see LD, October 1972) have taken initiative to enact one of the major decisions of the Congress and to form a branch of the newly established World Lithuanian Youth Association. A gathering of 32 constituent members, representatives of the Lithuanian youth organizations in Adelaide, established their Branch and elected a 10 person Board, with Dr. Antanas Stepanas as chairman.

Ed. Note: It is to be remembered that last summer the 250 World Lithuanian Youth delegates and several thousand other young participants, who had gathered in U.S. decided to hold their Third World Congress in Brazil in 1975. One of the issues there will be the strengthening of Lithuanian Youth centres in Latin America, too, for which reason the present Presidium of the World Lithuanian Youth Association has been elected from delegates of that continent (President — A. Saulaitis, S.J.).

Dr. V. A. Dambava
Photo from LD archives

It is reported from Washington, D. C. that President Nixon has submitted to the Senate for approval his nominee for a career diplomat **Dr. Vytautas Antanas Dambava**. This makes Dr. Dambava eligible for a high post in the U. S. Foreign Service as the country's representative abroad. It is also the first time a person of Lithuanian descent has reached that position in the United States diplomatic service.

Dr. Dambava is presently the First Secretary of the American Embassy in Buenos Aires. Prior to that he was Consul in Monterey, Mexico, after having performed information services at the U. S. Legations in La Paz, Bolivia, and in Saigon.

Earlier he had been a supervisor of the "Voice of America" program to Latin America and has worked with the Lithuanian ones both in Washington, D. C. and in Munich, Germany.

Born in the region of Utena V. A. Dambava studied at the University of Vilnius and made his D. of Law degree in Innsbruck, Austria. He was an active leader of the Baltic war refugees and participated in the management of a DP camp of Lithuanians and Estonians in Salzburg, Austria. Later in the United States he was correspondent for the Chicago daily "Draugas" at the United Nations.

LITHUANIANS MAKE NEWS...

(Continued)

THE SECOND CONFERENCE on Baltic Studies to be held in Stockholm on June 8-11th (see LD March 1973, p. 21) is attracting world-wide attention of Baltic scholars. The first such conference, in 1971, was attended primarily by their scholars from Sweden.

Presently more than 50 academic entrants have registered already, among them Baltic scholars from W. Germany, the U. S. A., Canada, Britain. Prof. Dr. Janis Trapans (University of California) will speak on The Latvian National Awakening in the 19th century; Prof. Jakob Ozols (University of Bonn) — on "Indoeuropaer und Balten"; Prof. Dr. Els Oksaar (University of Hamburg) — Languages in Contact: Socio-Linguistic Problems in Estonia; Dr. V. Tanli (Uppsala University): Estonian Linguists in Soviet Russia; Prof. Dr. Thomas Remeikis (St. Joseph's College): The Baltic States between the Great Powers: Genesis of Policy of Neutrality, 1938-1939; etc.

Prof. Dr. T. Remeikis was also one of the main speakers at the annual convention of the Association for the Advancement of Baltic Studies, Inc. recently held in San Jose, Calif., where many significant papers were presented too.

In the instance of the American conferences the AABS is preparing to have the leading papers published, and the lectures of the 1971, first, conference in Toronto will soon appear in three volumes (at \$8.50 each): Problems of Mininations: Baltic Perspectives; Baltic Literature and Linguistics; Baltic History. AABS has also received an offer by the Hoover Institute in California to get into microfilms select issues of Lithuanian periodical magazines and newspapers from the Period of Independence: this project would also be co-sponsored by the Public Library of New York City.

(For more information: AABS, 366 86th St., Brooklyn, N. Y. 11209)

Clem's Polskie Deli

★ Specializing in home made Fresh & Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.

★ Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new BAKERY-KITCHEN a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT'S CLEM'S

3002 W. Florence Ave., Los Angeles 759-5058

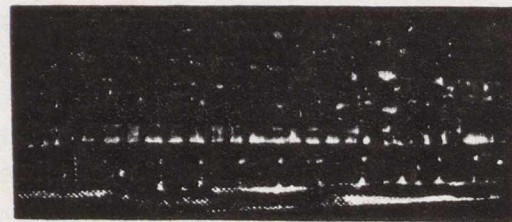
DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO ŠAKAITAS

TAIP

TAUPLYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŪSKITE ČEKĮ DABAR.

6% UŽ TERMINUOTUS CERTIFIKATŲ INDELIUS

Dividendas išmokamas kas mėnuo TAUPYMO ŠAKAITOS IKI \$20,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.

Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply \$6.00. Money Order, P. P., Send today —

J I B LABORATORIES

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill. 60650

CRANE SAVINGS &

LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

POEZIJA ir PROZA

skaito
autorai

Literatūros plokštelė

KETURI AUTORIAI

Poezijos, satyros - humoro ir prozos kūriniai skaito keturi mūsų rašytojai

PULGIS ANDRIUŠIS, BERNARDAS BRAZDŽIONIS,
ANTANAS GUSTAITIS ir STASYS SANTVARAS

Plokštelė ilgo grojimo, H. F.

Kaina \$5.00

Galima gauti leidykloje ir pas platintojus.

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029

KNYGOS LAUKIA SKAITYTOJO

Ignas Šeinius

VYSKUPAS IR VELNIAS

Nepaprastai intriguojančių apysakų rinkinys. Puikus stilius.

Kaina \$3.00

Elena Tumienė

KARALIAI IR ŠVENTIEJI

Poezijos rinkinys. Su dail. A. Korsakaitės piešiniais.

Kaina \$2.50

DAŽYTAS VUALIS

Garsaus anglų rašytojo romanas iš gydytojų gyvenimo.

Vertė Stp. Zobarskas

Kaina \$3.00

Gen. Stasys Raštikis

KOVOSE DĖL LIETUVOS

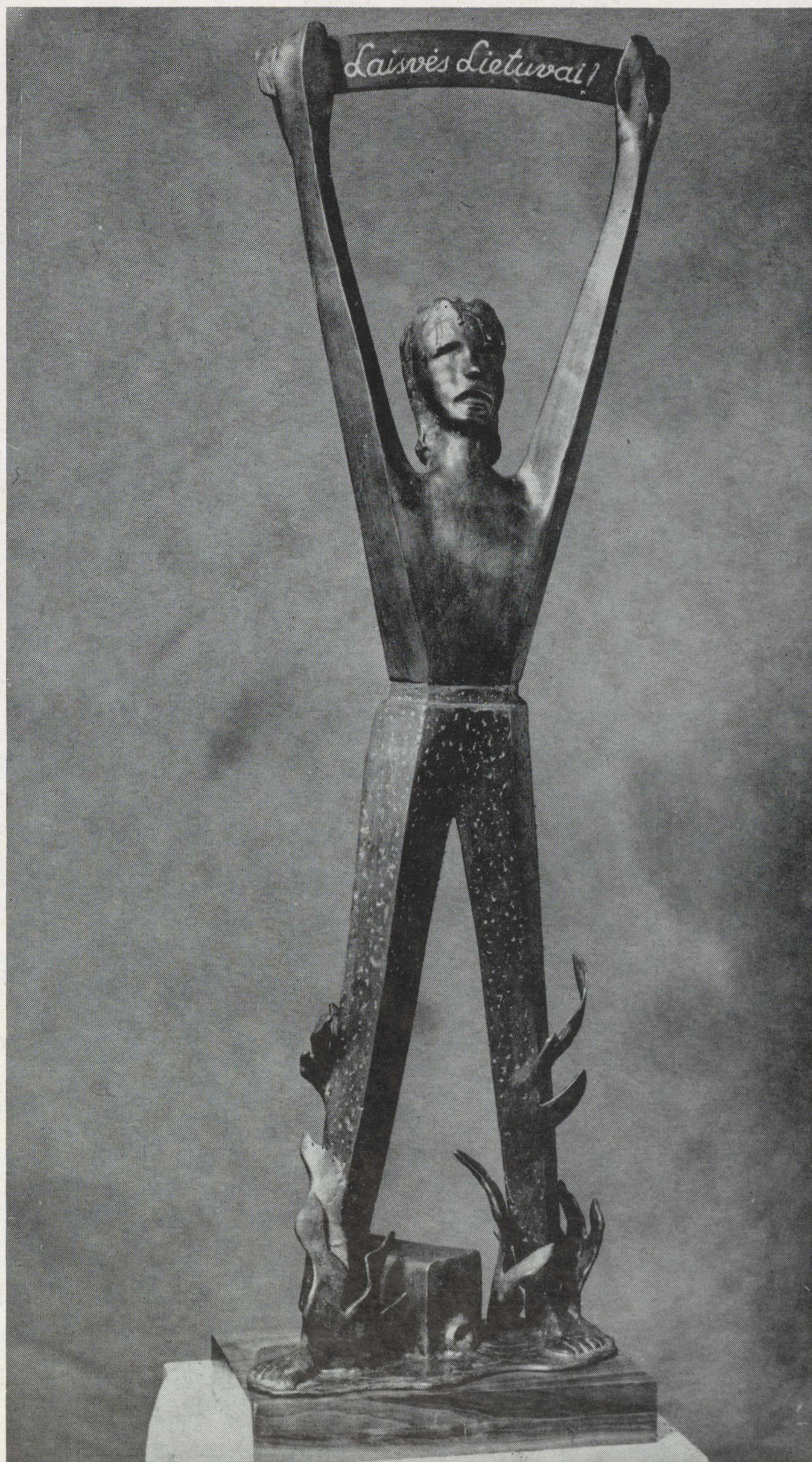
Labiausiai pirktų atsiminimų II tomas. Maža likę.

Kaina \$10.00

Šias ir kitas knygas užsakydami, rašykite

"Lietuvių Dienos", 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029

Pr. Gasparonio skulptūra

"Laisvės Lietuvai!"